

BİR POLİTİKA TRANSFERİ ÖRNEĞİ OLARAK TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNDE REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ

Guidance and Psychological Counseling Services in the Turkish National Education System as an Example of Policy Transfer

Ercan ALTAN* - Gökhan ORHAN**

Öz

Bu çalışmayla, Türkiye'nin Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik hizmetleri politikalarının geliştirilmesini ve değişim sürecini anlamak ve açıklamak amaçlanmış, politika değişimini açıklama aracı olarak Politika Transferi alanından yararlanmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, literatür taramasını tabii süreç analizi, doküman analizi ve değişim noktaları analizi yöntemleri kullanılarak veriler elde edilmiştir. Literatür taramasıyla bu alanda daha önce yapılan araştırmalar ve tespitler ortaya konulmuştur. Doküman analizi ile araştırma konusuna ilişkin bilgi içeren resmi belgeler incelenmiştir. Süreç analiziyle, ilgili kamu politikası alanındaki değişim politikaların oluşumu, uygulanması ve değerlendirmesi aşamaları üzerinden incelenmiş, değişim noktaları analizi ile de düzenli bir şekilde toplanan verilerin zaman içerisindeki değişiminin nasıl olduğu sorusuna cevap aranmıştır. Çalışmanın elde edilen bulgu ve sonuçları: dünya genelinde Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik hizmetlerine ilişkin kaynak ülkenin ABD olduğu; 1950 yılında Demokrat Partinin iktidara gelmesinden sonra eğitim politikalarına ilişkin yeni bir arayışla Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik alanındaki politikaların kaynak ülke olan ABD'den transfer edildiği; Bu politika transferine gönüllülük temelinde bir süreç olarak başlandığı; ABD'deki Psikolojik Da-

ABSTRACT

The aim of this study is to understand the development of Turkey's Psychological Counseling and Guidance Services Policies and explain changes in Psychological Counseling and Guidance policies with reference to policy transfer literature. This study employs a qualitative research method and after conducting a literature review, process analysis, document analysis, and change-point analysis methods were utilized in analyzing obtained data. The study investigated the existing literature through literature review; analyzed the official documents containing information on the research subject through document analysis and analyzed changes in the formation, implementation, and evaluation of Psychological Counseling and Guidance policies through process analysis and observed changes in regularly collected data over time through change-point analysis. Findings and results of the study suggests that Psychological Counseling and Guidance services were first developed in the USA and then spread to the rest of the world. During the Democratic Party rule in 1950, Psychological Counseling and Guidance policies were transferred from the USA in search of a new approach in education policies. This policy transfer started on a voluntary basis, but Psychological Counseling and Guidance policies of the USA have implemented in Turkey

* Bilim Uzmanı, Milli Eğitim Bakanlığı, counselorercan@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1015-9683.

** Prof. Dr., Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, gorhan@bandirma.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1015-9683

nişmanlık ve Rehberlik uygulamalarının başlamasından yaklaşık 30-40 yıl sonra Türkiye’de de uygulanmaya alındığı ve alandaki değişimlerin sürekli transfer edildiği; PDR alanına ilişkin politika transferinin öykünme olduğu; Ayrıca, temelde öykünmenin olduğu bu transferde ABD’deki Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik alanının okullardaki rol ve unvan karmaşası gibi sorunlarının da transfer edildiği; Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik alanının okullarda yaygınlaşmasının gecikmesine kurumlar tarafından patika bağımlılığı ekseninde direnç gösterilmesinin sebep olduğu yönündedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Politikası, Politika Transferi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik,

with 30-40 years delays. Turkish authorities constantly transferred all innovations in the field. The character of policy transfer concerning the Psychological Counseling and Guidance field was emulation and this emulation also led to the transfer of the USA’s built in problems in the Psychological Counseling and Guidance field, such as the complications stemming from cross-cutting roles and titles in schools. Finally, delays in the implementation of Psychological Counseling and Guidance policies in schools explained with reference to institutional resistance and path dependence in Turkish education system.

Keywords: Public Policy, Policy Transfer, Psychological Counseling and Guidance,

1. GİRİŞ

Toplumlardaki değişimler ve gereksinimler doğrultusunda şekillenen eğitim-öğretim faaliyetleri aynı zamanda toplumu değiştiren ve gereksinimleri şekillendiren bir süreçtir. Bu sürecin her açıdan şekillendirilmesi ve toplumun istedik yönde eğitilmesi yönetenlerin ilgi alanındadır. Bu açıdan eğitim, politik bir meseledir denilebilir. Eğitimin politik bir mesele olması; eğitim sisteminin ülkelerin yönetim şekillerinden, iktidardakilerin ideolojilerinden, diğer ülkelerle kurulan ilişkilerden, sivil toplum kuruluşlarından (STK) ve kamu kurumlarından etkilenebileceğine işaret etmektedir.

Türkiye’de cumhuriyetin kurulmasıyla başlayan toplumsal dönüşümle eğitim sistemine ilişkin düzenlemelere başlanmıştır. Yeni toplum için oluşturulan sistemde formel eğitim iki boyutlu olarak hizmet vermiştir. Bunlardan biri “öğretim” diğeri de “yönetim” dir. Özellikle cumhuriyetin ilk yıllarında öncelik verilen öğretim çalışmaları ile okulu yönetmenin (idare) yanında Öğrenci Kişilik Hizmetlerine (ÖKH) de yer verilmesi gerektiği zamanla görülmüştür. Öğrenci kişilik hizmetleri formel eğitim sisteminde “yönetim” ve “öğretim” boyutlarının yanına üçüncü boyut olarak eklenmiş ve “çağdaş eğitim anlayışı” olarak görülmüştür. Bu süreçte, bir ÖKH alanı olarak Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik (PDR) hizmetlerinin Türkiye’de bir kamu politikası olarak uygulanmasına başlanmış ve bu hizmetler Türk Milli Eğitim Sistemi içerisinde yer almıştır. Bugün hemen hemen her okulda yürütülen PDR hizmetlerinin hikâyesi ortaya çıkan bir ihtiyacın karşılanmasının yanında politik bir süreci de içermektedir. Kamu politikası oluşturma süreci, oluşturulan bir politikanın gelişim hikâyesinin aslında çok bilinmeyenli olduğunu söylemektedir

ve bu çalışmanın konusu olan, Türkiye'deki PDR alanının gelişimine ilişkin hikâyenin de sanıldığından daha karmaşık olabileceği düşünülmektedir.

Kamu politikası analizinde karmaşıklığı ortadan kaldırmak ve açıklamak amaçlı birçok politika modeli vardır (Dye, 1972, s. 20; Kingdon, 1995; Orhan, 2015, s. 83). Politika değişimini uluslararası bir bağlamda incelemeyi amaçlayan ve kamu politikası analizinde açıklayıcılığından yararlanan politika transferi alanı, herhangi bir ülkedeki uygulamaların başka ülkelerde benzer durumlarda sorun çözücü olarak görülmesi ile uygulamanın transfer edilmesini konu edinir. Politika transferi, politika değişimini de açıklamaya çalışan alanlardan biridir. Bu alanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini Dolowitz ve Marsh 1996 ve 2000'de yayımlanan iki makalede ortaya koymuştur. Bu makalelerde genel olarak birtakım sorulara yanıt aranmıştır. Bunlar; "*Politika transferi nedir, Kim transfer eder? Politika transferinin nedenleri nelerdir? Transfer edilen nedir? Transferin farklı dereceleri nelerdir, Nereden transfer yapılır? Transferi kısıtlayan ve kolaylaştıran unsurlar nelerdir? Transfer sürecinin politika başarısı veya başarısızlığı ile ilişkisi nasıldır?*" sorularıdır. Bu çalışmanın çerçevesini oluşturan Politika Transferi sorularını düşünerek bulgulara ulaşmak için; ABD'den gelen uzmanların raporları, beş yıllık kalkınma planları, milli eğitim şûraları kararları ve PDR hizmetlerine ilişkin yönetmeliklerde yer alan değişim süreci incelenmiştir. Bu dokümanların dönemin kamu politikalarının oluşması ile oluşturulması eğilimini açıklayacağı düşünülmüştür.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Nitel araştırma, bir olguya duyulan entelektüel ilgi ile başlar ve bu olguya ilişkin elde edilen bilgiyi yaymayla sonuçlanır (Merriam, 2015: 3). Bu özelliği ile siyaset bilimi, psikoloji, eğitim, antropoloji gibi birçok disiplinde sıkça kullanılmaktadır. Bu çalışmada nitel araştırma türleri olarak süreç analizi, doküman analizi ve değişim noktaları analizi kullanılmıştır.

Süreç analizi yöntemiyle, kamu politikası alanındaki değişimler politikaların oluşumu, uygulanması ve değerlendirmesi aşamalarında yaşananlara referansla incelenir. Bu çalışmada, 1950 ve 2020 yılları arasındaki PDR'ye ilişkin haberler, raporlar, toplantı notları, döneme özgü söylemler ile web sayfaları ve araştırmaya ilişkin diğer kaynaklar taranarak ele alınmıştır. Bu kaynaklardan elde edilen verilerin analizi Sabatier'nin (1999) politika oluşumunu açıklayan süreç analizi modeli ile yapılmıştır. Politika yapımında, gündeme gelme aşamasından politikanın uygulanması ve değerlendirilmesi aşamasına kadar devam eden bir süreç ile açıklama yapılır. Alan yazında süreç analizine ilişkin farklı aşama ve sıralamalara rastlamak mümkündür. Örneğin, Lasswell (1951)'in yedi aşamalı analiz kategorisi, Brewer'in altı evresi (Aktaran Çevik ve Demirci, 2012: 79), Bardach (2011: xvi)'in sekiz artı

üç aşaması süreç analizine yönelik modelleri içermektedir. Ancak bu çalışmada, genel hatlarıyla kabul görmüş;

- Sorun Tanımlama ve Gündem Belirleme
- Politika Formülasyonu,
- Uygulama,
- Değerlendirme

Aşamaları ile süreç analizi modeli ele alınmıştır. Bu analiz modeliyle kamu politika sürecine ilişkin tüm unsurların fark edilmesi ve bunların amaca hizmet etmesi sağlanmaktadır (Kaptı, 2013, s. 26).

Çalışmada kullanılan diğer bir araştırma yöntemi de doküman analizidir. Belgesel gözlem, doküman metodu (Duverger, 1975; Rummel, 1968) olarak da adlandırılan doküman analizi yöntemi, çalışma konusuna yönelik ve çalışma amacına uygun yazılı materyallere dayanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Doküman analizinde, kamu kayıtları, şahsi dokümanlar, popüler kültür evrakları, görsel dokümanlar, fiziki materyaller ve araştırmacının ürettiği dokümanlar incelemeye alınır (Merriam, 2015, s. 132-141). Sosyal bilimlerde doküman analizi yöntemi neredeyse yapılan araştırmaların hepsinde başvurulmuş bir yöntemdir. Çünkü dokümanın olmadığı tarihten bahsetmek imkânsızdır (Madge, 1965, s. 75). Doküman analizinde araştırmacının neyi, niçin, nerede ve nasıl arayacağı önemlidir (Sönmez ve Alacapınar, 2016, s. 108). Konumuz olan PDR alanına ilişkin doküman incelemesinde; ABD'den gelen uzmanların raporları, beş yıllık kalkınma planları, milli eğitim şûra kararları ve PDR hizmetlerine ilişkin MEB yönetmelikleri incelenmiştir.

Bu yöntemlere ek olarak değişim noktaları analizi de kullanılmıştır. Bu yöntemle, normal seyirinde devam eden bir durumun farklılaşmasına dikkat çekilir. PDR alanındaki değişimlerin hangi yıllarda ve hızda olduğunu ve bu değişimin hangi yönde olduğunu anlamak için bu analiz yönteminden yararlanılmıştır. Değişim noktası analiziyle, ortalama seyreden bir süreçte meydana gelen değişimlerin olup olmadığını belirlemek amaçlanır. Bu amaçla bazı gözlemler yapılır ve kaydedilir (Atienza ve Ang, 2002). PDR alanına ilişkin yapılan gözlemlerdeki değişim noktalarının olabileceği düşüncesi, bu analizin de yapılması için önemli bir sebep olmuştur.

Çalışmanın amaçları doğrultusunda girişten sonra politika değişimine ve politika transferine konu olan Türkiye'deki Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri'nin tarihsel gelişimine yer verilmiş, sonraki kısımda Türkiye'deki Psikolo-

jik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerine ilişkin politikaların değişimi politika transferi çerçevesinde incelenmiştir. İnceleme sonucunda elde edilen bulgulardan sonuçlara ulaşılmıştır.

2. PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK HİZMETLERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'ne (2020) göre rehberlik hizmetlerinin amacı, “kendini tanıyan, kendisine sunulan eğitsel ve mesleki fırsatları değerlendirebilen, sorumluluk alabilen bireyler yetiştirilmesini ve bireylerin toplum içinde sağlıklı bir birey olarak yaşamlarını sürebilmeleri için sosyal, duygusal, akademik ve kariyer gelişimlerini desteklemek” olarak tanımlanmıştır. Günümüz anlamıyla tanımlanan psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin tarihsel gelişimine bakıldığında birçok ülkede farklı şekillerde seyir gösterdiği görülmektedir. Okullardaki eğitim-öğretim faaliyetlerinin bilgi vermenin yanında, öğrencilerin kişilik gelişimlerini de dikkate alması ve rehberlik hizmetlerinin sunulması savaşlar, siyasi çekişmeler, ekonomik krizler, aktörlerin değişimi gibi sebeplerle ülkelerde istikrarlı gelişim gösterememiştir. Ancak bunlara rağmen 20. yüzyılın başlarından günümüze kadar önemli değişimlerin olduğu görülmektedir.

Rehberlik hizmetleri, ilk olarak mesleki rehberlik çalışmalarıyla gündeme gelmiştir. Gençlerin kendilerine en uygun mesleği seçmelerini sağlamak amacıyla 1908'de Frank Parsons'ın öncülüğünde Boston Meslek Bürosu açılmıştır (Kuzgun, 2003). Bir ilk niteliğinde olan bu girişimle, rehberlik hizmetlerinin kurucusu olarak Frank Parsons kabul edilmiştir. Bu kabulle ilk olarak Amerika'daki rehberlik çalışmalarına bakılmıştır.

2.1. Amerika'da Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlığın Gelişimi

ABD, rehberlik hizmetlerinin doğduğu ve paradigmalarının oluştuğu yer olarak bilinmektedir. Bu meslek 1900'lü yılların başından beri gelişmekte ve disiplinler arası bir alanda yer almaktadır (Anderson ve Herr, 2007, s. 3). ABD'de PDR hizmetlerindeki öncüler Frank Parsons, Jesse B. Davis ve Clifford Beers olarak bilinmektedir (Roukaya, 2015, s. 26). Özellikle mesleki rehberlik hizmetlerinin ABD hükümetinin de desteklemesiyle ortaya çıktığı ve yaygınlaştığı söylenebilir. Frank Parsons'ın 1908'de Boston'da kurmuş olduğu meslek seçim bürosu ve ardından yayınlamış olan Meslek Seçimi (*Choosing a Vocation*) kitabıyla farklı bir bakış açısı oluşmuştur. Okul dışında gerçekleşen bu olay daha sonra 1913 yılında

eğitim sisteminde yer almış (Yeşilyaprak, 2009, s. 201) ve Boston'daki okullarda ilk ve ortaöğretim öğretmenleri mesleki danışman olarak atanmaya başlamıştır. Sonraki süreçte "Boston Örneği" hızlı bir şekilde diğer şehirlere yayılmıştır (Lee, 1966; cited in Gladding, 1978; aktaran Roukaya, 2015, s. 26). Bu alandaki politika yayılmasını diğer eyaletlerin hızlıca kabul edip uygulamaya koymasıyla 1913'te Ulusal Mesleki Rehberlik Derneği (National Vocational Guidance Association-NVGA) kurulmuştur. ABD'de rehberlik hizmetlerinin hızlı gelişmesinde meslek örgütlerinin önemi büyüktür. 1950'lere kadar birçok gelişmenin ardından PDR alanındaki dernekler vardır. Amerikan Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Örgütü (American Personnel and Guidance Association-APGA) adı altında birleşmiş olan bu dernekler rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri alanındaki faaliyetlerin eğitim ve çalışma standartlarını oluşturmuşlardır (Gibson ve Mitchell, 1990). Yine ABD'de 1914 yılında Truman Kelley'nin 'rehberlik hizmetlerini eğitimle eşdeğer tutan modeli' ile eğitimle rehberlik eşdeğer tutulmuş ve eğitsel rehberlik terimi ilk kez bu modelde kullanılmıştır. Ayrıca bireyselleştirilmiş eğitim ve grup rehberliği kavramları da yine bu süreçte gelişmiştir (Bakırcıoğlu, 1982; Poyraz, 2006, s. 191).

ABD'de rehberlik hizmetleri hızla yaygınlaşırken 'psikolojik danışmanlık' hizmetleri de gelişme göstermiştir. Amerikan Psikoloji Birliği (APA) tarafından 1951 yılında düzenlenen Kuzey-Batı Konferansı'nda 'Psikolojik Danışman' mesleği profesyonel bir meslek alanı olarak kabul edilmiştir (Munley ve diğerleri, 2004, s. 250). 1953'de APA çatısı altında 17. Kısım olarak kurulan Danışma Psikolojisi (Counseling Psychology) çalışma sahası olarak tüm halka yönelik hizmet için tasarlanmıştır (Leong & Leach, 2007). Bu açıdan okullardaki psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri de bu kısımda yer almıştır. Psikoloji alanında dünyada otorite olarak kabul edilen APA'nın psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanını kabulüyle bu alanının hızlı bir gelişim sürecine girdiği görülmektedir. ABD'de Okul Danışmanlığı lisans programından mezun olanlar, okulöncesinden ortaöğretime kadar olan dönem için öğrencilere bireysel psikolojik danışmanlık, grup rehberliği ve grupla psikolojik danışmanlık, veli ve öğretmenlere de psikolojik danışmanlık çalışmaları yürütmeye başlamış ve bu tüm eyaletlere yaygınlaşmıştır (Roukaya, 2015, s. 33).

2.2. Diğer Ülkelerde Rehberliğin Gelişimi

Bu araştırmada, Amerika'dan sonra Avrupa ülkelerine ve Rusya'daki gelişmelere genel olarak bakılmıştır. Avrupa ülkelerinde, 20. yüzyılın başlarında rehberlik ile ilgili bazı gelişmeler olmuştur. Özellikle meslek büroların bu dönemde kurulmasıyla rehberlik hizmetlerinin başladığı söylenebilir. Fransa'da 1910'da, İtalya ve Belçika'da 1912'de, İngiltere'de 1915'te bu meslek büroları kurulmuştur. Ancak rehberlik

faaliyetleri uzun süre başka bir gelişim gösterememiştir. Bugünkü anlamıyla okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, Avrupa ülkelerinin genelinde 1950'li yıllardan sonra gelişme göstermiştir (Altıntaş, 2004; Girgin, 2004).

Rusya'da rehberlikle ilgili ilk çalışmalar, Avrupa ülkelerinde olduğu gibi 20. yüzyılın başlarında (1910-1920) başlamıştır. Yine dünya savaşları nedeniyle rehberlik hizmetlerinin gelişimi sekteye uğramış ve 1975 yılından sonra gelişim göstererek 1980'li yıllardan sonra devlet okullarında psikolojik danışmanlar görevlendirilmeye başlanmışlardır (Bojovich 1991; aktaran Haltmatov, 2014, s. 39).

Türkiye'deki psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri gelişim sürecinde olduğu gibi ABD dünyada psikolojik danışmanlık ve rehberlik açısından modern kaynak ülke olarak görülmektedir (Roukaya, 2015, s. 29). Nitekim Frank Parsons, Jesse B. Davis ve Clifford Beers, neredeyse bütün ülkelerdeki bilim insanları için ilham kaynağı olarak görülmektedir.

2.3. Türkiye'deki Gelişmeler

Yapılan doküman incelemesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk döneminde, psikolojik danışmanlık ve rehberlik faaliyetlerine yönetim ve öğretimden ayrı olarak rastlanmamıştır. Özellikle cumhuriyetin kurulması ile beraber yapılan devrimler ile okuma yazma konusunda başlanılan çalışmaların öncelendiği gözlenmiştir. Maarif Vekâleti ile dönemin hükümetinin kurumsal ve karar gündeminde okul, okullaşma, okuma-yazma ile bunlar için kaynak bulmanın öncelikli olması anlaşılabilir. Daha sonraki süreçte öğretmenlerin aynı zamanda öğrencilere kılavuzluk anlamındaki rehberlik faaliyetlerini yürütmesinden bahsedilmiştir (Poyraz, 2006, s. 194). 1939 tarihli ilkokul programında bahsi geçen 'kılavuzluk' düşüncesi ile 1948 yılındaki ortaokul programında 'okul, öğrenciyi kendi yetenekleri sınırı içinde en yüksek başarıya götürecektir kılavuzluğu yapmalıdır' ifadesi öğretmenlerin rehberlik görevine işaret ettiği söylenebilir (Tan, 1986). Bunun yanında, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında zekâ testi olan Fransa'daki Binet-Simon testinin, 1915'de İbrahim Alaattin Gövsa tarafından çevirisi yapılmıştır. 1945 yılında ise daha bilimsel ve gelişmiş şekli olan Stanford-Binet testi, Muzaffer Şerif Başoğlu tarafından Türkçeye çevrilerek yayınlanmıştır (Tan, 1986). Bu gelişmeler, PDR hizmetlerinin ihtiyaç olarak hissedildiğinin göstergesi olarak kabul edilebilir. Okullarda uygulanan geleneksel eğitim sistemi programları zamanla yetersiz kalmıştır. Geleneksel açıdan zekânın geliştirilmesi hedefinin yanında sosyal ve duygusal yaşamların da eğitimde dikkate alınması bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmıştır (Baymur, 1990, s. 25).

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında ABD’li eğitimci John Dewey’nin Türkiye’deki eğitim sistemine ilişkin raporlar sunduğu bilinmektedir. 1947’lerdeki Marshall yardımı ile Türkiye ile ABD arasında yakınlaşma olmuş ve 1950’li yıllardan sonra eğitim-öğretim alanında da bu yakınlaşma ile beraber değişimler gözlemlenmiştir. Özellikle sistematik rehberlik faaliyetlerine ilişkin birçok gelişimin bu yakınlaşma ile oluştuğu söylenebilir (Tan, 1974, s. 34; Tan, 1992). Örneğin, ABD’de 1910’lu yıllardan itibaren uygulanan rehberlik etkinliklerinin Türk Eğitim Sisteminde de uygulanması için ABD’den uzmanlar çağrılmış ve Türkiye’den öğrenciler ABD’ye yollanmıştır. ABD’den gelen uzmanların çalışmaları ve ABD’ye yollanan öğrencilerin ülkeye geri gelmesinin etkisiyle ‘rehberlik’ kavramı kullanılmaya başlanmıştır (Kepçeoğlu, 2001). J.W. Kingdon’un Çoklu Akış Kuramı (Multiple Streams Theory) burada bir açıklayıcı olarak düşünülebilir. Bu kurama göre, politika değişimi için sorun (eğitimde dönüşüm), çözüm (ABD’den politika transferi) ve siyaset akışı (DP’nin iktidara gelişi ve ABD ile yakınlaşma) bir araya geldiğinde politika değişimi kaçınılmaz olmuştur. Çoklu Akış Kuramıyla birlikte “rehberlik” kavramı; Milli Eğitim Şûralarında, Kalkınma Planlarında, kanun ve yönetmeliklerde yer alarak yasal açıdan karşılık bulmuş ve çeşitli gelişmeler kaydedilmiştir (Poyraz, 2006, s. 195). Bu gelişmelere bakarak Türkiye’deki PDR faaliyetlerinin 1950’li yıllar öncesi ve sonrası olarak ayırmak mümkündür. Türkiye’de PDR faaliyetlerini kesin bir çizgi ile ayırmadan önce öğrencilerin sosyal ve psikolojik yönlerinin gelişmesi için faaliyetler yürütüldüğü belirtilmelidir. Ancak bu faaliyetler okul idaresi ya da öğretmenlerin mesleki sorumluluk bilinciyle yürütülmüştür. Çağdaş anlamda PDR faaliyetleri ise net olarak İkinci Dünya Savaşından sonraki süreçte ABD’den gelen uzmanların raporları doğrultusunda 1953 yılında başlamıştır (Tan, 1990, s. 27; Yeşilyaprak, 2009, s. 2001).

1950-1956 yılları arasında rehberlik hizmetleriyle ilgili hızlı bir değişimin olduğu görülmektedir. Bu hızlı değişimin önemli bir faktörü dönemin Milli Eğitim Bakanı Tefik İleri’nin ve dönemin MEB müsteşarı Reşat Tardu’nun görev aldıkları 1950-1953 yılları arasında yapılan ayarlamalarla öğretmenlere yurtdışında psikometri, danışmanlık, psikoloji gibi alanlarda lisansüstü eğitim için burs sağlanmasıdır (Öner, 1977). Bunların arasında ABD’de eğitim alıp ülkeye dönen Feriha Baymur ve Hasan Tan en bilinenlerdendir ve PDR alanında ilk çalışmaları bu isimler yapmışlardır (Kepçeoğlu, 1994; Akkoyun, 1995, s. 3). Bu dönemde PDR alanına ilişkin politika formülasyonunun yapıldığını ve uygulama denemelerinin olduğu görülmektedir. Politika değişiminde iç aktör olarak bürokratların ve uzmanların uygulayıcı ve itici güç olarak önemli bir noktada oldukları görülmektedir.

1950'li yılların başında ivme kazanan rehberlik faaliyetleri, 1956 yılına gelindiğinde bir duraksama dönemine girmiştir. Özgüven (1990, s. 6), bunun nedenlerinden birinin 'tuğba ağacı' modelinde olduğu gibi yukarıdan aşağıya doğru bir değişimin başlatılması olduğunu belirtmiştir. Yine aynı yazar bir diğer nedenin, dönemin MEB müsteşarı Reşat Tardu'nun çabası ve bakış açısının itici güç olduğunu belirtmiştir. Başka bir sebebin de okullaşma ile okur-yazar oranının artırılması çalışması eğitimin fiziksel (bina, materyal vb.) ihtiyaçlarının giderilmesine öncelik verilmiş ve daha çok eğitimin niteliğiyle ilgili olan rehberlik faaliyetleri yavaşlamıştır (Özgüven, 1990, s. 6). Duraksamaya getirilen bu sebepler *uyumsuz transfer* ile açıklanabilir. ABD ile Türkiye arasındaki sosyal, ekonomik, siyasal ve ideolojik farklılıkların olması, Türkiye'de hızla gelişen bu alana ilişkin sürekliliği sekteye uğratmıştır. Sonraki süreçte tekrar ivme kazanan PDR faaliyetleri üniversite düzeyinde gelişmelerle devam etmiştir.

Türkiye'de PDR alanına ilişkin yükseköğretimdeki ilk gelişme, 1966 yılında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bölümü'nde bir akademik programın başlamasıdır. Bu akademik programın kurulması ve işleminde Feriha Baymur'un önemli çabaları olduğu belirtilmektedir (Poyraz, 2006, s. 199) Daha sonraki yıllarda Ankara Üniversitesi, ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesinde PDR bölümleri açılmaya devam etmiştir. 1974 yılında bağımsız bir bölüm haline gelen PDR alanı, 2547 sayılı Yükseköğretim Yasasının getirdiği düzenlemeye göre 1982 yılında Anabilim Dalı olarak lisans düzeyinde örgütlenmiş ve lisansüstü programlar açılmaya devam etmiştir (Özgüven, 1990, s. 8). ABD'deki uygulamaya benzer şekilde Türkiye'de de PDR bölümü, psikoloji bölümünden farklı olarak eğitim fakültesi bünyesinde kurulmuştur. Ayrıca, bu dönemde açılan PDR programları ABD'de modellenmiş olan Carl Rogers'ın hümanistik kuramı çerçevesinde şekillendirilmiştir (Whiteley, 1984; aktaran, Roukaya, 2015, s. 50). YÖK kanunu ile beraber PDR alanı, eğitim fakültelerinde Eğitim Bilimleri Bölümü bünyesinde Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve/veya Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı olarak eğitim vermeye başlamıştır (Poyraz, 2006, s. 200).

Okullardaki PDR uygulamaları ise 1970-1971 eğitim-öğretim yılında başlamış, devam eden tarihlerde üniversitelerde bölümlerin açılması ile bu mesleği icra eden kişilerin sayısı artmıştır. Bu artış ile Türkiye'de PDR alanında çalışanlar, Hacettepe Üniversitesi öğretim üyelerinin öncülüğünde 1989 yılında mesleki bir dernek kurmuşlardır. Daha sonra bu dernek, Bakanlar Kurulunun 13.07.1998 tarih ve 98/11476 sayılı kararı ile adının başına 'Türk' sözcüğü eklenerek ulusal bir dernek kimliği kavuşmuştur. Dernekleşme süreci ile beraber alanın gelişmesi için çalışmalar hızlanmış ve alana ilişkin düzenli bilimsel dergiler basılmış ve bilimsel

kongreler bu tarihten itibaren düzenli olarak yapılmıştır. Bunun yanında mesleğin etik standartları da belirlenmiştir (PDR Derneği, 1995). Buraya ek olarak 1978 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde kurulan PDR Derneği'nin (KT PDR) Türkiye'deki PDR alanındaki dernekleşme çalışmaları için örnek olduğunu belirtmek gerekir (KT PDR DER, 2019). Sayılan bu gelişmelerle PDR alanına ilişkin bir *dava koalisyonu çerçevesi* oluşmaya başladığı söylenebilir. Özellikle PDR alanının yaygınlaşmasının kaçınılmaz olmaya başladığı, bu dönemde benzer düşüncede olan kişi ve kurumların sayısının hızla artması dava koalisyonu oluşmasını kaçınılmaz kılmıştır. Aşağıda, ABD'den Türkiye'ye rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin transfer sürecinde etkili olan ya da konu edinen kaynaklara yer verilmiştir.

2.3.1. ABD'li Uzmanların Raporları

Yaklaşık 60 yıllık bir geçmişi olan PDR hizmetleri, Türkiye'ye davet edilen ve incelemeler yapan ABD'li uzmanların Milli Eğitim Bakanlığı'ndaki yetkililere sundukları raporlarında sıklıkla ihtiyaç olarak belirtilmiştir (Tan, 1974, s. 34). 1950'li yıllardan itibaren ABD'den gelen ve eğitime ilişkin birçok alanda çalışmalar yapan uzmanların sayısı oldukça fazladır. Bu uzmanlardan bazıları: Watson Dickerman, John Rufi, Kate Vixon Wofford, Lester Beals, Ellsworth Tompkins, Roben Maske, M.Costat, Elizabeth S. Gorvine, ICA ve J. Orizet'dir (Ekizceli, 2006, s. 15). Yine bu uzmanlardan bazılarının hazırlamış oldukları raporların (John Rufi, Ellsworth Tompkins, Lester Beals) rehberlik ve psikolojik danışmaya ilişkin sürecin başlamasını sağladığı görülmektedir (Özgüven, 1990, s. 4). ABD'li uzmanların raporlarının direkt olarak bakanlığa sunulması ve kurumsal gündemde yer alması, PDR alanındaki gelişmelerin karar gündemine hızlıca alınabilmesini sağlamıştır.

2.3.2. Milli Eğitim Şûraları

Katılımcı demokrasilerdeki politika yapım ve değişim süreçlerinde ilgili kişi ve kuruluşların görüş bildirmesi ve kararlar alması yaygındır. Kelime anlamı ve işlevi açısından danışma kurulu olan 'şûra' bir katılım mekanizması olarak önemli bir işleve sahiptir. Özellikle Türk Milli Eğitim sisteminde şûraların önemli bir yeri vardır (Dinç, 1999, s. 2)..

Cumhuriyet döneminde ilk olarak 1921 yılında 1. Maarif Kongresi olarak toplanılmış ve 1923, 1924, 1925 yıllarında Heyet-i İlmiye kararları alınmıştır. Maarif Kongresi ve Heyet-i İlmiye çalışmaları için, şûraların ön tipi de denilebilir (Deniz, 2001, s. 10). Sonraki süreçte 1939 ile 2014 yılları arasında, ortalama her dört yılda

bir kez olmak üzere 19 kez Şûra toplantıları düzenlenmiş ve bu Şûralarda PDR ile ilgili olarak birçok karar alınmıştır.

İlk 6 Millî Eğitim Şûrası incelendiğinde PDR hizmetleri ile ilgili bir karara rastlanmamıştır. 7. Şûrada (1962), açılış konuşması yapan dönemin Millî Eğitim Bakanı Hilmi İncesulu, “Ortaöğretim alanında istidatların tayini için gerekli tedbirleri almamız. Değerlendirmelerimiz, öğrencileri kabiliyetleri oldukları istikamete isabetle sevk edebilecek derecede dikkatli olmalıdır” konuşmasıyla yaklaşık on yıldır Türkiye’nin gündemine girmiş olan rehberlik hizmetlerine atıfta bulunmuştur. Yine bu Şûrada ilk kez ‘grup öğretmenliği/rehberliği’ uygulamasının başlaması kararlaştırılmıştır. Sonraki yıllarda da PDR ile ilgili kararlar alınmaya devam edilmiştir. Özellikle 7. Şûradan sonra 8. Şûrada (1970), üniversiteye hazırlanma ve rehberlik hizmeti olarak yöneltme; 9. Şûrada (1974), bütün orta dereceli okullarda rehberliğe 2 saatlik bir zaman ayrılması tavsiye kararı eğitimde, öğretim ve yönetim boyutlarına bir yenisini ekleyerek öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik hizmetleri üçüncü boyut olarak yer bulmuştur (Özgüven, 1990, s. 7).

8. Şûrada alınan kararın MEB’de hemen karşılığını bulduğu görülmektedir. Ortaöğretimin yeniden yapılandırılması konusunda alınan kararlarda dokuzuncu sınıfın yönlendirme sınıfı olması ve okullarda rehberlik servislerinin kurulması doğrultusunda 1970-1971 eğitim-öğretim yılında 24 okulda rehberlik uygulamaları resmi olarak başlamış ve bu sayı sürekli artmıştır (Tan, 1992; Kepçeoğlu, 1994). Poyraz (2006, s. 197). 8. Şûranın PDR hizmetlerinin gelişmesi ve yaygınlaşması için önemli olduğunu, 1973 yılında hazırlanan 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu için bu Şûranın kaynak görevi gördüğünü belirtmiştir.

9. Şûra (1974) ile rehberliğe zaman ayrılması önerisi karşılık bulmuş ve 1974-1975 eğitim-öğretim yılında tüm orta dereceli okullarda rehberlik çalışmaları yürütülmüştür. Bu çalışmalar, ek ders karşılığında yasal olarak uygulanmış ve sınıf rehber öğretmenliği olarak temellendirilmiştir (MEB Tebliğler Dergisi 1805, 1975; Doğan, 1990).

10. Şûra (1981), PDR hizmetlerinin ortaöğretimin yanında temel eğitim ile bütün okul kademelerinde yaygınlaştırılması kararı alınmıştır. Ayrıca, bu Şûrada rehberlik personelinin yetiştirilmesi konusu gündeme gelmiştir. Bu gündemle alınan kararlar doğrultusunda PDR lisans programlarının açılması hızlanmıştır (MEB X. Şûra Raporu; 1981; Doğan, 1991). Bu Şûra, PDR hizmetlerinin profesyonel bir uzmanlık alanı olarak gelişimi için önemlidir.

10. Şûradan hemen bir yıl sonra toplanılan 11. Şûrada (1982); eğitim sisteminde yer alması gereken uzmanlık alanları ve bu alanlarda çalışacakların alacağı uzmanlık unvanları belirlenmiş, 'eğitimde rehberlik' alanı ve 'okul danışmanı' unvanı kararda yer almıştır.

10. ve 11. Şûralarda alınan kararların, 1981 yılında çıkan Yükseköğretim Kanununun (2547) düzenlenmesi ve PDR bölümleri için lisans ve yüksek lisans programlarının başlatılarak sayısının artırılması zorunluluğu oluşturduğu söylenebilir (Poyraz, 2006, s. 198).

Bahsedilen Şûralarla birlikte sonraki Şûralarda da PDR hizmetlerinin gündeme geldiği ve tavsiye kararların alınmaya devam ettiği görülmektedir. Özellikle 18. Şûrada (2010), PDR ilk kez gündem maddesi olarak Şûrada yer almıştır (Yüksel-Şahin, 2012, s. 103). 19. Şûrada ise PDR yönetmeliğinin yeniden düzenlenmesi isteği ile ağır psikolojik sorun yaşayan öğrencilerin ailelerine de yardım sunulması gerektiği tavsiye edilmiştir.

Bugüne kadar 19 defa toplanan Milli Eğitim Şûraları, PDR alanına ilişkin birçok yeniliğin başlangıcı olduğu gibi sonucu da olmuştur. Öte yandan, MEB'e sunulan tavsiyeler her zaman karşılık bulmamıştır. Bunun sebebi olarak da Şûraların bağlayıcı bir niteliğinin olmaması gösterilebilir (Çelik, Savaş, Takmak ve Tuti, 2018, s. 147).

2.3.3. Devlet Planlama Teşkilatı Kalkınma Planları

Türkiye, 1929 ve sonrası dönemde dünyadaki ekonomik bunalım nedeniyle sanayi alanında ihtiyaç duyduğu gelişim çabasıyla planlı dönemlere başlamıştır. Planlı döneme II. Dünya Savaşıyla ara verilmiş savaşın bitiminden sonra İvedili Sanayi Planı (1946), Vaner Planı (1947) hazırlanmıştır. Bu planlardan sonra 1963'e kadar Plansız Kalkınma Dönemi olarak adlandırılan dönemde herhangi bir planlama yapılmamıştır (Akça ve diğerleri, 2017, s. 396). Bu dönemlere kadar yapılan planlar, daha çok sanayi ve ekonomi alanında olmakla beraber PDR hizmetlerini işaret eden herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

1950'lilerde Türkiye'nin gündeminde oluşmaya başlayan PDR hizmetlerinin kalkınma planlarındaki bulguları önemlidir. 1963 ile 2018 yılları arasında on tane Beş Yıllık Kalkınma Planı oluşturulmuştur ve bu planlar her ne kadar eğitim ve PDR hizmetleriyle doğrudan ilişkili gözükme de okulların donanımından mesleki rehberlik boyutuna kadar birçok konuda yönlendirici olmuştur (Kılıç, 1988).

Beş Yıllık Kalkınma Planlarına baktığımızda birinci planda (1963), eğitimin toplumun verimini arttırdığı belirtilerek kişilerin kabiliyetlerine göre yetişme imkânı sağlayacak en etkili araç olduğu vurgulanmıştır. Açık olarak PDR hizmetlerinden bahsedilmemiş olsa da bu vurgulama önemlidir. İkinci planda (1968), öğrencilere rehber öğretmenler tarafından sağlanacak yöneltme faaliyetlerinde rehberlik hizmetlerinin verileceği belirtilmiş, gençlerin psikolojik sorunlarını çözmelerine yardımcı olacak yardım hizmetleri ile uygun mesleklere yönlendirme konusunda yeterli hizmetlerin olmadığı belirtilmiştir. Bu açıdan okullardaki rehberlik ve sağlık hizmetlerinin geliştirilmesinin sağlanacağı belirtilmiştir. Üçüncü planda (1973), temel eğitimin 8 yıla çıkarılmasına ilişkin alınan kararda rehberlik faaliyeti olarak bir üst eğitim kurumuna yönlendirmede yeteneklerin göz önüne alınması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca rehberlik hizmetleriyle gençliğin sosyal sorunlarına çözüm bulunabileceği de vurgulanmıştır. Dördüncü planda (1979), PDR hizmetlerine ilişkin herhangi bir planlamaya rastlanılmamıştır. Beşinci planda (1985), yükseköğretime yönlendirmenin önemi vurgulanmıştır. Altıncı planda (1990), yedinci planda (1996), sekizinci (2001) ve dokuzuncu planlarda (2007) ilgi ve yetenekler doğrultusunda yönlendirmenin önemi vurgulanarak insan gücü yetiştirme amacıyla kalkınma planlarında yer bulmuştur. Onuncu planda ise rehberliğe bakış açısının devam ettiği fakat özellikle tek ebeveynlik üzerinden yaşanabilecek bireysel problemlere psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin sunulmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Bu durum, günümüzde PDR hizmetlerinin mesleki ve eğitsel rehberlik dışındaki yönlerinin de görülmeye başlandığını göstermektedir.

PDR hizmetlerine ilişkin bu gelişmelere baktığımızda, 2. ve 3. Beş Yıllık Kalkınma Planlarının başlangıç ve okullara yayılımı açısından PDR için dönüm noktaları olduğu görülmektedir.

2.3.4. PDR Hizmetlerine İlişkin MEB Yönetmelikleri

Anayasada (124. Madde), yönetmeliklerin nasıl oluşturulabileceğine ilişkin açıklama mevcuttur. Milli Eğitim Bakanlığı da görev alanlarını ilgilendiren kanun ve tüzüklerin uygulanması (Gözler, 2015, s. 42) amacıyla yönetmelikler çıkartmaktadır. Yönetmelikler, yazılı kaynak olmakla birlikte uygulamaların nasıl olacağını göstermesi açısından önemlidir. Bu açıdan PDR hizmetlerine ilişkin çıkartılan yönetmelikleri incelemek, politika transferinin uygulamaya nasıl dönüştüğünü anlamayı sağlayacaktır.

Rehberlik kapsamında değerlendirilebilecek çalışmalara ilk olarak 1955 yılında açılmaya başlayan RAM'ların çalışmalarına ilişkin usul ve esaslara açıklık getirmek

için Rehberlik ve Araştırma Merkezleri Yönetmeliğinin yayınlanmasıyla rastlanılmaktadır (MEB Teb. Der., 1968). **Yine** 1965 yılında yayımlanan Okul-Aile Birliği Yönetmeliği'nde çocuğun gelişimi açısından tanımlanan çalışmalara yer verilmiştir (Tan, 1974, s. 38). Daha sonra **1970 yılında, Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Servislerinin Kuruluşu ve Görevleriyle İlgili Esaslar** başlıklı bir genelge yayınlanmıştır (MEB Teb. Der., 1970). **Bu genelge; 2. Beş Yıllık Kalkınma Planı ile 8. MEB Şurasında alınan kararlardan etkilenerek orta dereceli okullarda Rehberlik servislerinin kuruluşu, çalışmaları ve teknikleri ile ilgili düzenlemeleri içermektedir** (Doğan, 1991, s. 33-34). **1973 yılında çıkan 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri** kanun maddesi haline getirilmiştir (Doğan, 1991, s. 31). 1974-1975 eğitim-öğretim yılından itibaren bütün orta dereceli okullardaki programlara haftada iki saat olmak üzere süre ayrılmıştır (MEB Teb. Der., 1974). 1980 yılında 2429 sayılı kanun ile MEB bünyesinde Özel Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuş ve 2 yıl sonra 179 sayılı kanun hükmünde kararname ile Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Daire Başkanlığı'na, 10 yıl sonra da 3797 sayılı kanun ile genel müdürlüğe dönüştürülmüştür. 1983 yılında Okul Rehberlik Hizmetleri Yönergesi, 1985 yılında da **Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Bu yönerge ve yönetmelik, PDR hizmetlerinin uygulama boyutunda önemli bir yere sahip olmuş ve 2001 yılına kadar yürürlükte kalmıştır.** 24376 sayılı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği **2001 yılında** yayınlanmış ve uzun yıllar bu yönetmelik ile PDR hizmetleri yürütülmüştür. Yürürlükten kaldırılan bu yönetmeliğin yerine 2017 yılında 30236 sayılı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği, 2017 yılındaki yönetmeliğin yerine de 2020 yılında da yayınlanan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği ile günümüzde okullarda ve RAM'lardaki PDR hizmetlerinin uygulanması ile bu alanda çalışacak olan kişilerin görevleri ile sorumluluklarına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir. Hâlihazırda MEB bünyesinde kırk beş binden fazla Rehberlik Öğretmeni bulunmaktadır ve bu yönetmeliğe tabidirler.

Türkiye'deki Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik hizmetlerinin tarihsel gelişim süreci incelendiğinde politika transferine işaret eden birçok noktası olduğu söylenebilir. Özellikle ABD ile yakınlaşmanın etkisiyle eğitim alanındaki gelişmeler; aktörlerin yaptığı çalışmalar, ABD'den gelen uzmanlar, ABD'ye yetiştirilmek üzere gönderilen eğitimciler ile bu süreçteki Milli Eğitim Şuralarına, Beş Yıllık Kalkınma Planlarına ve Mevzuata yansımaları politika transferine işaret etmektedir. Bu düşünceyle incelenen politika transferi ve PDR hizmetleri sonucunda elde edilen bulgular sonraki kısımda değerlendirilmiştir.

3. TÜRKİYE'DE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK HİZMETLERİNE İLİŞKİN POLİTİKALARIN DEĞİŞİMİ

Kamu politikaların değişiminin arkasında birçok olası sebep bulunmaktadır. Bu sebeplerin açıklanması, politika değişimindeki dönüm noktalarının anlaşılmasını sağlayacak ve gelecekteki politika yapımlarına ışık tutacaktır. Genç bir alan olan Kamu Politikası Analizi çalışmaları bu açıdan önemlidir. Kamu Politikası Analizinin bir kısmı mevcut politikaları anlamaya (analysis of policies) ve diğer kısmı da geleceğe yönelik bir politika oluşturmayı (analysis for policies) içermektedir. Özellikle politika yapım sürecindeki bir dizi çalışmadan sonra oluşturulan politikaların değişimini açıklamaya çalışan alanlardan biri politika transferidir. Eğitim alanın küresel politikalarından yerel politikalara, uluslararası aktörlerden kamu kurumlarına kadar birçok faktörden etkilendiğini düşünürsek politika transferi genelde eğitim politikalarını özelde de PDR'ye ilişkin politikaların değişimini açıklayabileceği düşünülmüştür.

3.1. PDR Hizmetlerine İlişkin Politika Değişimindeki Noktalar

PDR hizmetlerine ilişkin Türkiye'deki gelişmelerin ve değişimlerin ortaya konulacağı bu kısımda değişim noktalarını belirlemek önemlidir. Bilimsel çalışmalarda bir araştırma yöntemi olarak kullanılan Değişim Noktası Analizi (Change-Point Analysis), düzenli bir şekilde toplanmış verilerin zaman içerisindeki değişimlerini ortaya çıkaran bir yöntemdir (Keser, 2018, s. 223). Değişim noktalarını analiz etmek, mevcut politikaların değişimindeki hangi noktalara odaklanılabileceğini gösterecektir.

Makalenin bu kısmında, Türkiye'deki PDR Hizmetlerinin tarihsel olarak değişimi incelenmiş ve PDR hizmetlerine ilişkin politikaların değişimi, politika transferi odaklı olarak üç dönemde açıklanmaya çalışılmıştır.

3.1.1. Politika Transferine Hazırlık Dönemi (1950-1974)

PDR hizmetleri alanında kaynak ülkenin ABD olduğu ve tüm dünyada bunun böyle kabul gördüğü görülmektedir. Bu alana ilişkin politikaların şekillendiği ülkenin ABD olması ve diğer ülkelerin okullarında uyguladıkları PDR çalışmalarının kaynağının bu ülke olması, politika transferi kavramı olan politika yayılımını düşündürmüştür. Politika Yayılımı (*Policy Diffusion*), bir ülkede benimsenen

bir uygulamanın ya da düşüncenin sırayla diğer ülkelerce de benimsenmesi olarak (Eyestone, 1977, s. 441; Stone, 1999, s. 4) tanımlanmıştır. Öte yandan, 1947'lerdeki Marshall yardımı ve 1952'de Türkiye'nin NATO'ya girmesiyle Türkiye ile ABD arasında yakınlaşma olduğu da bilinmektedir. Tan (1974, s. 34), Türkiye'deki Rehberlik faaliyetlerine ilişkin birçok gelişimin bu yakınlaşma ile oluştuğunu belirtmektedir. Bu yakınlaşma, politika transferiyle ilişkili bir diğer kavram olan Politika Yakınsaması (*Policy Convergence*)'nı da düşündürmüştür. Politika Yakınsaması, gelişmişlik ya da güç dengesi açısından yakın olan ülkelerin ya da yönetimlerin politikalarda ve düşüncelerde benzerlikler oluşturma isteği ve eğilimi (Seeliger, 1996, s. 287) için kullanılmaktadır. Bahsedilen yakınlaşma ve aynı konjonktür içerisinde yer alma, Politika Yakınsamasının da karşılığıdır. Bu da politika transferindeki ayırtışma açısından değerlendirilebilir.

DP'nin iktidara gelmesinden sonra eğitim alanına ilişkin değişim arayışları, mevcut duruma ilişkin sorunun yeniden tanımlanmasına neden olmuştur. Bu sorun tanımlama ile çağdaş bir eğitim hedeflenmiş ve ABD'den gelen alan uzmanları ile Türkiye'den ABD'ye PDR alanında eğitim almaları için gönderilen kişilerin ülkeye dönmesinin etkisiyle 'rehberlik' kavramı kullanılmaya başlanmıştır (Kepçeoğlu, 2001). Türk Milli Eğitimin kurumsal gündemine alınan rehberlik çalışmaları bu dönemde başlamıştır. Bu dönem, aynı zamanda Türkiye'deki rehberlik çalışmalarının başlangıç noktasıdır. PDR alanındaki bu gelişim, eğitimde PDR hizmetlerinin yürütülmesi için uygulanacak politikaların da başlangıç noktası olmuştur. Bu başlangıç noktasına politika transferi bağlamında bakıldığında transferin aktörleri olan uzmanlar öne çıkmaktadır. Kamu politikasına etki eden resmi aktörlerin içerisinde sayılabilecek uzmanların devlet eliyle çalışmalar yürüttükleri söylenebilir. Nitekim ABD'den gelen uzmanlardan John Rufi, Ellsworth Tompkins, Lester Beals'ın raporları ile ABD'de eğitim alıp ülkeye dönen Feriha Baymur ve Hasan Tan, rehberlik çalışmalarına ilişkin süreci başlatan önemli aktörler olmuştur. Bu uzmanlar, PDR alanına ilişkin politikaların formülasyonunda temel bilgiler aktarmışlardır.

Öte yandan, siyasi partilerden iktidarı elinde bulunduranların politikaları uygulamaya koyması ve bu konudaki uygulamaları belirlemesi açısından önemli aktörlerin başında geldiği bilinmektedir. Mevcut sorunların ve memnuniyetsizliklerin çözümü için gündem belirleme, politikaların formülasyonu, politikaların uygulanması ve politikaların değerlendirilmesi aşamalarında etkin rolü olan bu aktörün, PDR alanındaki uzmanların çağırılması ve ABD'ye öğrenim görmek üzere kişilerin gönderilmesinde başrolü oynadığı söylenebilir. 1950'deki seçimle birlikte iş başına gelen Demokrat Parti (DP), eğitim alanıyla birlikte PDR alanında da değişimi baş-

latmış ve bu dönemde Türkiye Amerikalı eğitim uzmanlarının akınına uğramıştır. Eğitimin birçok alanında çalışmalar yapan bu uzmanların raporları, Türk Eğitim Sisteminin Amerikan eğitim modeline göre geliştirilmesinde önemli ölçüde etkili olmuştur (Kılıç, 2008, s. 83). Bunun PDR alanındaki etkileri de kısa sürede görülmüş ve eğitim sistemi içerisindeki bireye ve onun ihtiyaçlarına önem verilmesi gibi görüşler ve çalışmalar, PDR'nin eğitimdeki yerini ve önemini göstermiştir (Özoğlu, 2007, s. 50).

Siyasi partilerin, mecliste politikaları planlarken politika uygulayıcıların yani bürokratların bilgi birikimlerinden faydalanarak kamu sorunlarının çözümündeki alternatifleri oluşturduğu bilinmektedir. Politika transferindeki aktörlerden biri olan bürokratların özellikle politikaların uygulanması ve sonuçların değerlendirilmesi ile politika değişimini önermesi, önerilerin değişimlerin içerisinde alternatif olarak politika transferini işaret etmesi seçenekler dâhilinde olacaktır. Özellikle yeni iktidara gelen DP, eğitim alanında değişiklikler için çalışmalara önem vermiştir. Mevcut eğitim sorunlarının seçim dönemlerinde sık sık dile getirilerek siyasi aktörlerin sorunu ortadan kaldırma amacıyla bir uygulamayı transfer etmeleri (Dolowitz ve Marsh, 1996, s. 347) gönüllü transfer kapsamına girmektedir. PDR alanındaki gelişmelerde, 1950-1953 tarihleri arasında MEB Müsteşarlığını yürüten Reşat Tardu'nun çabası ve bakış açısının itici güç olduğu Özgüven (1990, s. 6) tarafından söylenmektedir. Bu da dönemin en üst düzeydeki bürokratinin gönüllü olarak politika transferine işaret ettiğinin göstergesidir. Reşat Tardu'nun görevi bırakması sonrası PDR hizmetlerine ilişkin çalışmalar devam etmişse de 1956 yılına gelindiğinde bir duraklama dönemine girilmiş ve tekrar hız kazanıp MEB'e bağlı okullarda PDR hizmetlerinin şekillenmesi ise 1970'li yılları bulmuştur. Özellikle, 1972 yılında MEB Müsteşarlığı görevine gelen Nusret Karcıoğlu döneminde okullarda PDR hizmetlerine ilişkin çalışmalara hız verilmiştir. ABD'de yüksek lisans öğrenimi gören Karcıoğlu'nun eğitim alanında çalışmalar yürüttüğü düşünüldüğünde, ABD okul modelindeki PDR hizmetlerine ilişkin uygulamalara hâkim olduğu ve bu uygulamaları Türkiye'ye transfer etme düşüncesiyle okullara rehberlik saatlerinin eklenmesini ve yaz kurslarıyla rehberlik sertifikalarının verilmesini sağladığı sonucu çıkarılabilir. Her ne kadar hiyerarşik örgütlenmede müsteşar bakan dan sonra gelse de bahsedilen dönem için Türkiye'de politika formülasyonunda ve politika uygulanmasında en etkin mercinin müsteşarlık makamı olduğu söylenebilir. Bu da Müsteşarların; politika transferinde önemli etkiye sahip olduğunu, ikna edici ve karar verici konumda olduğunu göstermektedir.

Gönüllü politika transferi resmi aktörlerin rızalarına dayanır (Dolowitz ve Marsh, 1996, s. 344). Milli Eğitim Şuralarına baktığımızda özellikle 7. Şûra (1962),

öğrencileri yeteneklerine göre yönlendirme kısmındaki ihtiyaca dönemin Milli Eğitim Bakanı tarafından dikkat çekilmiştir. 8. Şûrada (1970) da aynı soruna dikkat çekilerek mevcut durumdan memnuniyetsizliğin oluştuğu görülmüştür. 9. Şûrada (1974), yönlendirme boyutuna ilişkin bütün orta dereceli okullarda 2 ders saatinin rehberliğe ayrılması ile bu memnuniyetsizliğin giderilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Belirlenen bu iki saate her ne kadar sınıf rehber öğretmenleri ek ders karşılığında girmişse de okullarda PDR hizmetlerinin eğitimle iç içe geçmesi sağlanmıştır. Milli Eğitim Şûralarına benzer olarak Beş Yıllık Kalkınma Planlarında; kişilerin kabiliyetlerine göre yetiştirme imkânı (Birinci Plan, 1963), öğrencilere rehber öğretmenler tarafından sağlanacak yönlendirme faaliyetlerinde gençlerin psikolojik sorunlarını çözmelerine yardımcı olacak yardım hizmetleri ile uygun mesleklere yönlendirme konusu (İkinci Plan, 1968), rehberlik faaliyeti olarak bir üst eğitim kurumuna yönlendirmede yeteneklerin göz önüne alınması (Üçüncü Plan, 1973) vurgulanmıştır. Bu gelişmeler gönüllü olarak bir takım arayışın döneme hâkim olduğunu göstermektedir. Ayrıca, politikaların değişimine ilişkin politika yapıcılarının iradesinin de ön plana çıktığı görülmektedir.

PDR alanındaki politika transferine ilişkin hazırlık dönemi uzun bir dönem kapsamıştır. 1950'li yıllardan 1970'li yıllara kadar politika transferine ilişkin hazırlıklar yapıldığı ve 1970'den sonra okullarda PDR hizmetlerinin şekillenmeye başladığı görülmektedir. Önemli bir değişim noktası olarak okullardaki PDR hizmetlerinin şekillenmeye başladığı bu dönem, alanda yetişmiş uzman personelin eksikliğini hissettirmiş ve bir diğer önemli değişim noktası olan PDR alanında lisans programlarının oluşumu ve şekillenmesi ile bu lisans mezunlarının okullara atanması dönemini başlatmıştır.

3.1.2. Politika Transferinin Uygulanması Dönemi (1975-2000)

İlk kez 1966 yılında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bölümü'nde açılan PDR programıyla öğrenci yetiştirilmiştir. Bu program bir lisansüstü eğitim programını kapsamış ve genellikle akademik çalışmalar yürüten öğrenciler üniversitelerde çalışmalarını yürütmüşlerdir. 1974 yılında aynı üniversitede PDR bölümünün bağımsızlaşması ve Ankara Üniversitesi, ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesinde PDR bölümlerinde akademik alana ilişkin lisansüstü öğrencilerin yetiştirilmesi bir bilgi topluluğu oluşturmuştur. Bu bilgi topluluğu (*Epistemic Community*,) her ne kadar politika yapım sürecinde doğrudan etkisi olmasa da politika değişimini sağlayan düşünce kuruluşlarına etki etmektedir. Özellikle, Hasan Tan'ın: *Okullarda Rehberlik* (1954), *Rehberliğin Esasları* (1962) isimli kitapları ve ABD'li yazarlardan çevirdiği rehberlikle ilgili kitaplar ile akademik programların kurulması ve işleminde

öncü olan Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi Feriha Baymur'un *Okullarımızda Önemli Bir Sorun: Rehberlik* (1971), *Türkiye'de Rehberlik Çalışmalarının Başlangıcı, Gelişimi ve Bugünkü Sorunları* (1980), *Genel Psikoloji* (1983) isimli kitapları alan yazını oluşturmuştur. Bahsedilen akademisyenlerin ABD'den eğitim alıp dönmeleri ve ABD'deki uygulamalara dair bilgilerini akademideki öğrencilerine de aktarması sonrası gelişen alan yazını, ABD'deki eğitimde PDR çalışmalarına benzer şekilde Türkiye'de de çalışmalar yürütülmesini sağlamıştır. Ayrıca, alan yazının gelişmesi ve meslek elemanlarının yetişmesi ile bir dernek kurulmuştur. Bir meslek derneği olan Türk PDR Derneği, 1989 yılında kurulmuş ve ulusal bir dernek kimliği elde etmiştir. Dernekleşme süreci ile beraber alanın gelişmesi için çalışmalar hızlanmış ve dünyadaki gelişmeler de takip edilmiş, kongre ve çalıştaylar yapılmıştır. Politika transferini kolaylaştıran ve politika değişimi için zorlayan baskı grupları özellikle üyelerinin çıkarlarını gözeterek mevcut iktidar üzerinde baskı oluşturmak amaçlıdır (Türküne, 2006, s. 740). Katılımcı demokraside karar verme sürecine etki eden bu aktörler, politika transferi konusunda da etkiye sahip olabilmektedir. PDR alanına ilişkin bir *dava koalisyonu çerçevesi* oluşmaya başlaması bu döneme denk gelmektedir. PDR alanının hızla yaygınlaşmaya başladığı bu dönemde benzer düşüncede olan kişi, dernek ve kurumların sayısının hızla artması, dava koalisyonu oluşmasını kaçınılmaz kılmıştır. Bu durumun da PDR alanındaki politika transferini kolaylaştırdığı düşünülmektedir.

Okullardaki rehberlik saatlerine branş öğretmenlerinin girmesi ve rehberlik etkinliklerini yürütmesi, uygulama sonrasında her okulda alanın uzmanı olan birine ihtiyaç duyulmuştur. Okullarda rehberlik servislerinin kurulmasına ilişkin genelge yayınlansa da PDR alanında yetişen lisansüstü mezunlara yönelik MEB'de tamminkâr kadrolar açılmadığı için mezun olanlar, Sağlık Bakanlığına bağlı kurumlarda veya üniversitelerdeki kadrolarda çalışmaya başlamışlardır (Özguven, 1990, s. 9). Okullarda ihtiyaç duyulan rehberlik servislerine ise psikoloji, eğitim bilimleri, sosyoloji, felsefe, sosyal bilgiler gibi farklı bölümlerde öğrenim görmüş ya da görmekte olan kişilere kısa dönemli yaz kursları ve hizmet içi eğitim çalışmaları ile yetiştirilenler Okul Rehberlik Uzmanı olarak atanmışlardır (Kuzgun, 1981; Doğan, 1991, s. 36). Bu durum, politika uygulanması noktasındaki kararlılığı göstermekle birlikte alana ilişkin lisans mezunlarının yetişmesini elzem kılmıştır. Lisans düzeyinde PDR bölümleri, okullara rehberlik uzmanı atamalarından yaklaşık on yıl sonra açılmıştır. 2547 sayılı Yükseköğretim Yasasıyla 1982 yılında lisans düzeyinde açılan programlardan öğrenciler, 1986 yılında mezun olmuşlardır.

Lisans düzeyindeki örgütlenme ABD'dekine benzer şekilde eğitim fakültesi bünyesinde olmuştur. Ancak ABD'de okul psikolojik danışmanı olmak için lisans

eğitiminden sonra belli bir kredideki dersi alıp alan uygulamalarının yapılmış olması gerekmektedir¹. Türkiye’de henüz böyle bir uygulama yoktur. İçerik olarak ise lisans ve yüksek lisans düzeyinde özellikle ABD’deki modele benzer şekilde Carl Rogers’ın hümanistik yaklaşımli çalışmaları Türkiye’deki akademisyenler tarafından benimsenmiş ve ders olarak okutulmuştur. Carl Rogers’ın 1942 yılında Danışma ve Psikoterapi (Counseling and Psychotherapy) kitabı, psikolojik danışmanın hastaların yanında hasta olarak değerlendirilmeyecek insanlara da yapılması gerektiği fikri ile insancıl yaklaşımı ABD’ye damgasını vurmuştur (Pişkin, 2006). Türkiye’de Rehberliğin ilkelerine bakıldığında, benzer şekilde insan hak ve sorumlulukları temelinde gönüllülüğe bağlı olarak birey merkezli demokratik bir yaklaşımın kabul gördüğü ve bireyin değerli olmasıyla koşulsuz kabul edildiği görülmektedir (Kuzgun, 2014; 29). 1983 yılında yayınlanan Okul Rehberlik Hizmetleri Yönergesinde (MEB Tebliğler Dergisi, 1983, s. 321) de bu bakış açısının etkili olduğu görülmektedir. Bu açıdan ABD’deki fikirle benzerlik gösterdiği söylenebilir. Burada politika transferinde ne kadar değişimin olduğu sorusu akıllara gelmektedir.

Politika transferinin derecelerine baktığımızda; kopyalama, öykünme, melezleştirme, sentez ve esinlenme şeklinde bir sıralama görülmektedir. Türk Milli Eğitim Sistemindeki PDR hizmetlerinin uygulanmasına ilişkin politika transferinin derecesini anlamak için ABD’deki uygulamalarla karşılaştırmamız gerekmektedir. ABD’deki lisans eğitiminden sonra yüksek lisans eğitiminin de olması bir farklılık olarak gözüксе de özellikle PDR alanının ilk geliştiği 1924’de yılında rehber danışmanlık sertifikasyon sisteminin hayata geçirildiği görülmektedir (Ritchie, 2005; aktaran Pişkin, 2006). Bu durumun, Türkiye’deki 1970’li yıllardan başlayıp yakın zamana kadar süren sertifikasyon çalışmasıyla benzer olduğu görülmektedir. Yine ABD’deki 1930’lu yıllardaki “öğrenci kişilik çalışmaları” ile başlayan 1940 ve 1950’lerde yaygınlaşan bu model, 1960’lı yıllarda “öğrenci kişilik hizmetleri” adıyla ABD eğitim sistemine dâhil olmuştur. Türkiye’de de aynı durum, çağdaş eğitim sistemi olarak öğretim ve yönetim boyutuna üçüncü boyut olarak eklenmiş ve bu şekilde sunulmuştur (Pişkin, 2006). ABD’deki uygulamaları kıyaslayan Pişkin (2006), ‘Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Dünü, Bugünü ve Yarını’ konulu kitap bölümünde ABD ile Türkiye’deki PDR alanının gelişen seyirinin birbirine benzediğini söylemiş fakat yıl farkının olduğunu dile getirmiştir. Bu durumun kanıtları arasında 1900’lü yılların başına ABD’de geliştirilmiş olan zekâ ve yetenek testlerinin Türkiye’deki rehberlik hizmetlerinin başlangıcı olan 1950’li ve 1960’lı yıllarda Türkçeye çevrilmesi (Kuzgun, 2000; Özoglu, 2007; Tan, 1986),

¹ Detaylı akredite bilgisi için: <http://www.cacrep.org/2001Standards.html> adresine bakılabilir.

ABD’de 1940’lı yıllarda ön plana çıkan birey merkezli yaklaşımın 1980’li yıllarda Türkiye’de popüler olması (Doğan, 1999), ABD’de 1970’li yıllardan itibaren önemsenen kapsamlı gelişimsel PDR modelinin 2000’li yıllardan sonra Türkiye’de PDR uygulamalarına yansımaları (Doğan, 2000; Erkan, 1995; Erkan, 2006; Korkut, 2003; Korkut, 2007; Nazlı, 2003; Yeşilyaprak, 2004) örnekleri verilebilir. Tüm bu örnekler, politika transferi için değerlerde ve ideolojilerde uyumu yakalamanın ön planda olduğunu göstermektedir. Süreç yaklaşımındaki uygulama aşamasında politika yapımına konu olan durumun hayata geçmesi için politika uygulayıcıların anlama ve uygulama şekli büyük önem arz etmektedir (Kaptı ve Alaç, 2015, s. 229). PDR alanına ilişkin uygulamaların da anlaşılması, değerlerin yerleşmesi uzun zaman almıştır.

Bir ülkedeki uygulamaların değişiklik yapılmadan başka bir ülke tarafından transfer edilmesi (Rose, 1991, s. 21; Dolowitz ve Marsh, 1996, s. 351) politika transferi derecesi olarak *kopyalamayı* ifade etmektedir. PDR hizmetlerinin ABD’den bire bir kopyalanarak alındığını söylemek ise pek mümkün görünmemektedir. PDR hizmetlerinin kaynağı olan ABD’deki gelişim çizgisi 30-40 yıllık bir süreden sonra Türkiye’de görülse de PDR uzmanı yetiştirme, uygulamaya konulan yönetmeliklerin Milli Eğitim Temel Kanunu’na göre hazırlanması, Türkiye’deki eğitim sisteminin oluşturduğu kültür yapısı gibi sebeplerden dolayı transfer derecesinin kopyalama olmadığı söylenebilir. Ayrıca, kopyalama derecesinde yapılan politika transferi, genellikle zorunlu transfer kapsamında değerlendirilmektedir. Türkiye’deki PDR hizmetlerine ilişkin politika oluşumunun ise zorunluluktan ziyade gönüllü bir süreç olduğu görülmektedir. Kopyalama derecesinden farklı olarak uygulanacak politikanın transfere ilişkin uygulamayı temel alıp bazı değişikliklerin yapılarak gerçekleştirilmesini ifade eden öykünme, *Türk Milli Eğitim Sistemindeki PDR hizmetlerinin değişim derecesini* daha iyi açıklamaktadır. Temelde ABD’deki bir uygulamaya öykünme olduğu şimdiye kadar yapılan incelemelerde görülmektedir. Birebir kopyalamanın gerçekleşmediği durumlarda, öykünme yoluyla politika transferinin gerçekleşmesi olağandır. Ayrıca, PDR’nin ABD’deki gelişim çizgisinin 30-40 yıllık bir süreden sonra Türkiye’de görülmesi, sürece yönelik süreklilik arz eden bir değişim çizgisinin olduğunu göstermektedir. Başlanılan politika transferinin devamının geleceğini gösteren bu durum, Türkiye’deki PDR alanına ilişkin gelişmelerin bir sıra halinde ABD’deki gelişmeleri takip ettiğini göstermektedir. Bu takibin, ABD’deki PDR alanındaki gelişmelere öykünme ile başladığı düşünülmektedir.

3.1.3. Politika Transferinin Yaygınlaşması (2001-Günümüz)

PDR alanında lisans programlarının oluşturulması ve okullara PDR mezunlarının atanması ile birlikte transfer edilen politikanın yaygınlaştırılması ve Millî Eğitim Sistemine tam olarak dâhil edilmesi dönemine geçilmiştir. 2001 yılında yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği ile Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ve örgün eğitim kurumlarındaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servislerinin kuruluşlarıyla işleyişine yönelik esaslar düzenlenmiştir. 1985 tarihli Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği böylelikle yürürlükten kaldırılmış ve rehberlik hizmetlerine ilişkin yeni bir dönem başlamıştır. Özellikle 2001 yılındaki yönetmeliğin 'Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin Temel Özellikleri' bölümünde, PDR hizmetlerinin kapsamı açıklanmaya çalışılmış ve okul öncesinden ortaöğretime kadar olan tüm kademelerdeki PDR hizmetleri tanımlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca, okul müdürlerinin görevleri kısmına okul rehberlik servislerinin fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması ve Rehber Öğretmene ayrı bir odanın oluşturulması gibi PDR hizmetlerinin yürütülmesinde somut görevlerin eklenmesi, PDR hizmetlerinin sunulmasını her okul için zorunluluk haline getirmiş ve yaygınlaştırmıştır. Bu yaygınlaşma isteği devam etmiş ve 2017 Yılında Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği güncelleştirmelerle yeniden yayınlanmıştır. Günümüzde, her okulda rehberlik servisinin olması gerekmekte ancak norm kadro yönetmeliğine göre atama yapılmaktadır. 1999 yılında yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumların Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelikle hızlanan Rehber Öğretmenlerin atanması dönemi, 2014 yılında çıkan yeni yönetmelikle yeniden düzenlenmiş ve okul öncesinden ortaöğretime kadar her kademeye yayılmıştır. 2023 yılı itibarıyla Türkiye'deki okullarda görev yapan 45 bin civarında Rehber Öğretmen bulunmaktadır. Okullardaki PDR hizmetlerinin yaygınlaştırılması için politika yapımcıların kararlılığı bu sayı ve yönetmeliklerle ortaya çıkmaktadır.

PDR alanının okullarda yaygınlaşmasının perçinlenmesi, eğitimde 'davranışçı' modeli terk edip 'inşacı (yapılandırmacı)' modele yönelişi gösteren 2005 yılındaki müfredat değişikliğiyle olmuştur. Bu dönemde talim ve terbiye kurulu başkanı olan Ziya Selçuk ile Adalet ve Kalkınma Partisi'nden MEB bakanı olan Hüseyin Çelik'in 'eğitimde reform' olarak adlandırdıkları yapılandırmacı yaklaşım ile öğretmenlere otorite rolü yerine 'rehberlik yapan, iş birliği sağlayıcı, yardımcı, kolaylaştırıcı, kendini geliştirici, planlayıcı, yönlendirici, bireysel farklılıkları dikkate alıcı, sağlık ve güvenliği sağlayıcı' (Yapıcı ve Leblebiciler, 2007) rolleri biçilmiştir. Bu rol değişimi, uzun yıllar sağlanamamışsa da okullarda bu rollere benzer söylem ile birebir örtüşen PDR alanının hızlı yaygınlaşmasını sağlamıştır. Nitekim, bu dönemden

sonra üniversitelerden mezun olan Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmenlerin okullara atanması diğer branşlara göre daha kolay olmuştur. Bu durumun, politika yapımı ve uygulanmasında aktörlerin önemini bir kez daha göstermektedir.

Her kademede rehberlik faaliyetlerine önem verilmesi ile ABD’de 1970’li yıllarda yaygınlaşan kapsamlı gelişimsel rehberlik modeline geçiş yapılmış ve kademelere göre hazırlanan rehberlik etkinlikleri ile uygulamalara geçilmiştir. Yine bu dönemde, lisans programlarında gelişmeler olmuş; 2007 yılında PDR ile ilgili lisans programları birleştirilerek Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık adı altında toplanmıştır. Ayrıca, 2018 yılında YÖK tarafından PDR alanına ilişkin yeni lisans programı yayınlanarak güncelleştirmeler devam etmiştir.

3.2. PDR Hizmetlerine İlişkin Politika Transferinin Başarısı/Başarısızlığı

PDR alanındaki politika transferine ilişkin değişim noktalarına bakıldığında, transfer için bir hazırlık dönemi ile uygulanma dönemi sonunda yaygınlaşma döneminin olması, politika transferinin kararlı bir şekilde devam ettiğini göstermektedir. Öte yandan, Türkiye’deki MEB’e bağlı örgün eğitim kurumlarındaki PDR uygulamalarının sorunlarına bakmak, politika transferinin başarısı/başarısızlığı hakkında fikir verecektir.

PDR alanının MEB’de ilk somut karşılığını bulduğu kurumlardan biri Rehberlik ve Araştırma Merkezleridir (RAM). RAM’larda hem PDR hem de Özel Eğitim alanlarında hizmet verilmektedir. PDR ile Özel Eğitim farklı alanlar olmasına rağmen bir arada bulunması, PDR’nin anlamı bakımından sorunlu bir kavramlaştırmaya neden olmuştur (Özoğlu, 2007, s. 51). PDR hizmetleri, özel eğitime ihtiyaç duyan engelli/engellenmiş bireylere yönelik bir yardım hizmeti olarak algılanmış ve beklentilerle uygulamalar bu yönde gelişmiştir (Doğan, 1996). Bu yöndeki gelişim, başlangıcından beri PDR hizmetlerinin doğru anlaşılmasını engellemiştir (Özoğlu, 2007; Kuzgun, 1993; Doğan, 1996; Yeşilyaprak, 2009, s. 200). Bu durum, hala devam etmekle beraber bakanlık düzeyinde Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde Özel Eğitim Daire Başkanlığı ile Rehberlik Hizmetleri Daire Başkanlığı olarak iki ayrı daire başkanlığı şeklinde çalışmaların ayrıştırılmaya çalışıldığı görülmektedir.

Diğer bir sorun ise kısa yaz kursları veya hizmet içi eğitim ile rehberlik personeli yetiştirilmeye çalışılmış olmasıdır. Okullarda rehberlik hizmetlerinin sunumuna ilk başlandığında, yetiştirilen öğretmenler okullardaki görevini başaramamış, PDR alanına ilişkin yeterli beceri ve donanıma sahip olunmadığından, kuramdan uygu-

lamaya geçiş sağlanamamıştır (Doğan, 1991, s. 36; Poyraz, 2006, s. 2003). Ayrıca, rehberliği dikkate alan yasal düzenlemelerin eğitim kurumlarının geleneksel işle-yişini kırmakta zorlanması da kuramdan uygulamaya geçişi engellemiştir (Poyraz, 2006, s. 203). PDR hizmetlerinin özellikle, özel eğitim, boş geçen ders, direkt di-siplin sağlayıcı olarak algılanması patika bağımlılığı olarak değerlendirilebilir. Var olan bir sistemin içerisine yeni bir soluk getirme politikası, bir anlamda bir dirençle karşılaşmıştır. Kurumsal analizin konusu olan ve patika bağımlılığı olarak adlandırılan bu durum, eskinin yeninin uygulanmasını etkilemesidir. Bu noktada bahsedilen gelişmeler, daha eski uygulamaların PDR alanındaki değişim sürecini olumsuz etkilemesini açıklamaktadır.

1974 yılından itibaren bütün orta dereceli okullarda iki ders saati rehberlik saa-ti olarak ayrılmıştır. Sonraki dönemlerde de tüm kademelerde rehberliğe ders saati ayrılmaya başlanmıştır. Bu durum, rehberlik alanına ilişkin yeterince bilgi sahibi olmayan ya da eski uygulamadan vazgeçemeyen öğretmen ve idarecilerin uygula-maları ile öğrenciler tarafından bir ders gibi algılanmasına sebep olmuştur. Ayrıca, her ne kadar rehberlik saatlerinde yapılacak etkinlikler bakanlık tarafından belir-lenmişse de birçok sınıf rehber öğretmeninin etkinlikleri yapmaması, rehberlik ders süresinin boş geçmesi ya da derse giren öğretmenlerin kendi branşına ilişkin çalışmalar yapması, rehberliğin boş ders olarak algılanmasına neden olmuştur. Bu durum, yukarıda bahsi geçen patika bağımlılığına ilişkin kanıyı güçlendirmektedir.

Bir diğer sorun da alanda çalışanların meslek unvanları konusudur. Rehberlik hizmetlerinin yerleşmeye başladığı dönemden itibaren yapılan Milli Eğitim Şura-larına baktığımızda ilk dört şura (7, 8, 9, 10. Şuralarda) ile 12. ve 14. Milli Eğitim Şurası'nda meslek unvanı kullanılmamıştır. 11. Milli Eğitim Şurası'nda (1982) Okul Danışmanı unvanı; 13. Milli Eğitim Şurası'nda (1990) rehber öğretmen; 15. Milli Eğitim Şurası'nda (1996) Rehberlik Elemanı, Rehber Öğretmen ve Psikolo-jik Danışman unvanları ayrı ayrı; 16. Milli Eğitim Şurası'nda (1999) Rehberlikten Sorumlu Olanlar; 17. Milli Eğitim Şurası'nda (2006), Rehber Öğretmen; 18. Milli Eğitim Şurası'nda (2010), Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışman; 19. Milli Eği-tim Şurası'nda (2018) ise Rehber Öğretmen unvanı kullanılmıştır. Özellikle 15. Milli Eğitim Şurası'nda unvan karmaşasının olduğu görülmektedir (Yüksel-Şahin, 2012, s. 110). MEB'de bugüne kadar çıkan PDR yönetmeliklerine baktığımızda; 1985 yılındaki Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği'nde Rehber Öğretmen unvanı-nın kullanıldığı, 2001 Yılındaki yönetmelikte Rehber Öğretmen ve parantez içinde de Psikolojik Danışman unvanlarının kullanıldığı, 2017 yılındaki yönetmelikte ise Rehberlik Öğretmeni unvanının kullanıldığı, 2020 yılındaki yönetmelikle Psikolo-jik Danışman unvanının da kullanıldığı görülmektedir. Okullarda görev yapanların

Rehber Öğretmen/Rehberlik unvanlarının kullanılması, yönetici ve öğretmenlerin yanlış ve farklı bir görev beklentisi içinde olmalarına neden olduğu ve PDR hizmetlerini yürütenlerin öğretmen olmadığı vurgulanmaktadır (Yüksel-Şahin, 2012, s. 110). Yine, Türkiye'deki diğer resmi dokümanlara bakıldığında²; Eğitim Uzmanı, Eğitim Uzman Yardımcısı, Rehberlik Uzmanı, Rehber, Danışman Rehber, Grup Rehberi, Rehberlik Müşaviri, Mesleğe Yönelme ve Rehberlik Uzmanı, Danışman, Okul Danışmanı, Okul Psikoloğu, Danışma Psikoloğu, gibi farklı unvanlarla anıldığı görülmektedir (Doğan, 1991, s. 38). Politika transferinde kaynak ülke olan ABD'ye baktığımızda ise rol karmaşasının orada da yaşandığı, PDR alanında çalışanların rollerinin ve unvanlarının eyaletten eyalete göre değişkenlik gösterdiği dile getirilmektedir (Sink, 2002; Gysbers, 2001; Paisley ve McMahon, 2001; aktaran Pişkin, 2006). Bu da transfere konu olan politikanın; sorunları ile beraber transfer edildiğini, öykünme yoluyla benzemeye çalışıldığını göstermektedir.

Alandaki başka bir sorun, PDR hizmetlerinin bir dönem ortaöğretim mezunlarının üniversite kapılarında yığılması sorununa çare olabilecek cankurtaran simidi olarak görülmesidir (Doğan, 1991, s. 30). Özellikle Beş Yıllık Kalkınma Planlarında ve Milli Eğitim Şuralarında PDR hizmetlerinin, insan gücü planlaması aracı olarak görülmüştür (Yeşilyaprak, 2009, s. 200). PDR Hizmetlerinin bir boyutunu oluşturan yönlendirme faaliyetlerinin ön plana çıkarılarak sadece yöneltme olarak algılanması, alanın felsefesine ve amacına uygun değildir (Poyraz, 2006, s. 196; Yeşilyaprak, 2009, s. 201). ABD'de PDR alanının ilk olarak mesleğe ya da bir işe yönlendirme olarak başlamasının etkileri günümüzde devam ettiği söylenebilir. Ancak bu etkinin alanın Türkiye'de genişlemesine yaradığı da düşünülebilir. Rehberliğin; bireyleri yetenek ve ilgilerine göre bir üst kurumu seçme ya da mesleğe yerleştirme işlevinin, piyasanın iş gücü ihtiyacının karşılanması talebinin olduğunun altını çizmek gerekmektedir. Bu talebin PDR'nin yükselmesini sağladığı sonucu çıkmaktadır.

Tüm bu sorunlara baktığımızda, Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin eğitim sistemimize tam yerleştirilemediği görülmektedir. Bunun öncelikli nedenin de gerekli hazırlıklar yapılmadan ve tam olarak anlaşılmadan PDR çalışmalarının bütün okullara yaygınlaştırılmaya çalışılmasıdır (Baymur, 1990, s. 23). Özellikle, PDR alanının en azından yakın döneme kadar Türkiye'de tam olarak anlaşamadığı görülmektedir. Bu durum, politika transferinin kısmi olarak başarısız olduğunu düşündürmektedir. Politika transferinde, bir ülkede başarılı olan

² 01.11.2017 tarihli ve 30227 sayılı Resmi Gazete'de; Psikolojik Danışman (Seviye 6), Okul Psikolojik Danışmanı (Seviye 7), Kariyer Psikolojik Danışmanı (Seviye 7) Ulusal Meslek Standardı kapsamında ilk defa tanımlanmıştır. Buda yasal olarak henüz tanımlama yapıldığını göstermektedir.

politikanın başka bir ülkede de aynı derecede başarılı olacağı varsayımı her zaman geçerli değildir (Sobacı, 2014). PDR alanının MEB içerisindeki sorunların alanın kendisinden ya da *bilgisiz transfer* sebebiyle olabileceği düşünülmektedir. Bilgisiz transfer; politikayı ithal eden ülkenin, politikanın alındığı ülke konusunda yeterince bilgiye sahip olmamasını ifade etmektedir (Dolowitz ve Marsh, 2000, s. 17). PDR alanında ön hazırlıklar yapılmadan (lisans programları açılmadan, öğretmen ve yöneticiler bu konuda eğitilmeden), gerekli altyapı oluşturulmadan 1971 yılında başlatılan okullardaki PDR uygulamaları hayata geçirilmeye çalışılmıştır (Özoğlu, 2007; Özgüven, 1990; Kuzgun, 1990; Keçeoğlu, 1994). Bu da göstermektedir ki yeterince bilgi sahibi olunmadan ilgili politika hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, kaynak ülke olan ABD’de bazı sorunları (rol karmaşası gibi) olan PDR alanının sorunlarıyla beraber transfer edildiği görülmektedir.

Politika transferinin kısmi başarısızlığının nedenlerinden birinin de *uyumsuz transfer olduğu* düşünülmektedir. Uyumsuz transfer; politikayı transfer eden ülke ile politikayı ithal eden ülkelerin sosyal, ekonomik, siyasal ve ideolojik farklılıklara yönelik uyumsuzlukların olmasını ifade etmektedir (Dolowitz ve Marsh, 2000, s. 17). Türkiye’de PDR hizmetlerinin başlangıcının, 1950’lerde ABD’den gelen uzmanlarla ve ABD’ye öğrenim görmek üzere gönderilenlerin Türkiye’ye dönmesiyle olduğu belirtilmişti. Yabancı uzmanların Türkiye’de geçirdikleri sürelerin az olması nedeniyle Türkiye’yi ve Türk Eğitim Sistemini tam olarak anlayabildikleri söyleyemez. Uzmanlar, kendi alanlarındaki raporları hazırlamak için farklı illeri ziyaret ederek veri toplamışlardır. Ancak toplanan veriler, sadece büyük illerle sınırlı kalmıştır. PDR hizmetlerinin ABD’de olduğu gibi Türkiye’de de yaygınlaştırılmasında; ekonomik, sosyal ve siyasal farklılığı anlamak için yeterli sürede ve yeterli ilde çalışma yapamamışlardır. Genellikle kendi ülkelerinde aynı sorunu nasıl çözmüşlerse Türkiye’ye de aynısını tavsiye etmişlerdir. Bu durumun, raporların yazıldığı döneme uygun olmamasının da etkisi olduğu düşünülmektedir (Ekizceli, 2006, s. 192-193). Ayrıca, ABD’de Carl Rogers’ın PDR alanında benimsenen Birey Merkezli Danışmanlık modelinin Türkiye’deki danışmanlık modelince de benimsenmesi çalışmaları yoğun bir şekilde sürmüştür. Ancak, Türkiye toplumunda öğretmenlerin bir otorite figürü olarak görülmesi, öğrencilerin kendi kararlarını vererek danışmaya gönüllü olarak ‘otorite figüründen’ psikolojik destek istememesi sebebiyle uyumsuzluk olduğu söylenebilir. Bu durumun değerlerdeki uyumsuzlukla alakalı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, okullardaki rehberlik servislerinin sadece sorunlu öğrencilerle uğraşan ve disiplin görevini yürüten bir birim olarak algılanması uzun yıllar devam etmiştir. Bu durumun, PDR hizmetlerinin MEB sistemindeki kurumlarda anlaşılmadığını, sorunlu bir kurumsallaşmanın oluştuğunu göstermektedir.

PDR alanına ilişkin politika transferi, başlangıçta hızlı bir süreçle başlasa da uzun yıllar yaygınlaşamadığı görülmektedir. Bunun sebepleri incelendiğinde; eğitim alanının başka önceliklerin (okulların fiziki eksiklikleri, öğretmen yetersizliği) olması, bilgi eksikliği ve değerlerin uyumsuzluğu görülmektedir. PDR alanındaki politika transferini kısıtlayan ve başarısız kılan etkenlerin önemli bir kısmını, kurumların değişime direnç göstermesi ile patika bağımlılığı oluşturmaktadır.

Öte taraftan, PDR alanına ilişkin politika transferi için tam bir başarısızlıktan söz etmek mümkün değildir. Yaklaşık 70 yıl önce başlayan PDR alanına ilişkin politika transferi sürecinin devam ettiğini belirtmek gerekir. Page (2000, s. 5), politika transferinin bazen uzun zamanlar sonunda, kurulan kurumlar ya da değişen düşüncelerle gerçekleşebileceğini belirtmektedir. PDR alanındaki politikaların transfer sürecinin de devam ettiği düşünüldüğünde bir sonuca varmak için erken olduğu söylenebilir. Ayrıca, gönüllü olarak başlanılan politika transferinin bir izlek oluşturarak belli bir süre sonra zorunluluğa dönüştüğü de düşünülmektedir. Bu açıdan PDR alanının Türkiye’de halen gelişme döneminde olduğu söylenebilir.

1950’lilerde kavramsal düzeyde başlayan, 1970’lerde Türk Eğitim Sisteminde uygulamaya başlanılan ve 2000’li yıllarda yaygınlaşan PDR hizmetleri, önemi ve gereği tüm ilgililerce kabul edilmektedir. Ancak “*Hangi amaca yönelik ve nasıl gerçekleştirileceği*” konusunda çözüm bekleyen sorunları da mevcuttur (Yeşilyaprak, 2009, s. 200). Özellikle, yakın dönemde okulların fiziki iyileşmeleri, öğretmen açığının büyük oranda kapanması ile PDR alanına ilişkin yaygınlaşma yaşanmıştır. Ayrıca, ilk dönemdeki dirençler azalarak PDR alanına ilişkin değerlerle kurumlar uyumlu hale gelmesi ile bu yaygınlaşma hız kazanmıştır. Politika transferinin kısmi başarısı olarak Türk Milli Eğitim Sisteminde Çağdaş Eğitimin bir gereği ve önemli bir Öğrenci Kişilik Hizmeti olarak gelişmeye devam eden önemli bir politika uygulaması olarak gelişimin sürdüğü söylenebilir.

4. SONUÇ

- Çalışmada, PDR hizmetlerine ilişkin kaynak ülkenin ABD olduğu ve tüm dünyada bunun böyle kabul edildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulguyla ABD’nin PDR’ye ilişkin politikalarını geliştiren ve Türkiye’ye ihraç eden ülke olduğu sonucuna varılmıştır.
- Politika transferinin nedenlerine bakıldığında politika değişimi için yeni arayışların olduğu ve iktidara gelen DP’nin mevcut eğitim politikalarına ilişkin yetersizlik algısının ve memnuniyetsizliğinin ön plana çıktığı görülmektedir.

- Politika transferine ilişkin gönüllülük temelinde bir süreç olarak başladığı sonucuna ulaştırmıştır. Ancak ulusların karşılıklı bağımlılıklarının ve bağılanmışlıklarının olması, ekonomik ve yönetsel anlaşmaların eğitim alanını da etkilemesi ve değişimi zorunlu kılması gerçekleştirilen politika transferinin, transfer nedenleri düzleminin (gönüllülük-zorunluluk düzlemi) orta noktasına yakın olabileceğini göstermektedir. Yine de MEB açısından bakıldığında, kamu politikasının oluşma sürecinde, gündem oluşturmadan değerlendirmeye kadar, çok aktörlü bir yapının olduğu bu yapının da önde gelen oyuncusu olarak devlet-hükümet eksenli gönüllü bir talebin olduğu sonucuna varılmıştır.
- Politika transferi derecesine (kopyalama, öykünme, melezleştirme ve sentez ve esinlenme) ilişkin yapılan değerlendirmede, PDR alanına ilişkin ABD'deki uygulamaların birebir alınmadığı, kopyalama derecesinden farklı olarak transferin bir öykünme olduğu sonucuna varılmıştır. PDR alanına ilişkin uygulamada, ABD temel alınmış olmakla beraber (örneğin, eğitim fakültesinde yer alması) bazı değişikliklerin yapılarak (ABD'de 4 yıllık eğitimden sonra yüksek lisans eğitimi alınıp ardından çalışmaya hak kazanılırken Türkiye'de 4 yıllık lisans eğitiminden sonra ilgili sınavlardan geçilip çalışmaya hak kazanılmaktadır) transferin gerçekleştiği görülmektedir.
- Politika transferi, Türkiye'de İkinci Dünya Savaşı ile 1980 sonrasındaki süreçte kamu politikası yapımında önemli bir yöntem olmuş ve 2000'den sonra neo-liberal politikalarla hız kazanmıştır (Demirci, 2010, s. 143). Bu dönemler ile PDR'nin "Politika Transferine Hazırlık Dönemi", "Politika Transferinin Uygulanması Dönemi" ve "Politika Transferinin Yaygınlaşması Dönemi" değişim noktalarıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca, 1980 sonrası dönemde devletin işlevlerini yeniden tanımlama çalışmalarıyla belirginleşen neo-liberal söylemlerin, PDR alanındaki hümanistik biçimlenmeyle benzer argümanları (çağdaş eğitim, eşitçilik, özgüven geliştirme, girişimcilik, yetenek vb.) kullandıkları da görülmektedir.
- PDR hizmetlerine ilişkin gelişmelere baktığımızda, özellikle 2. ve 3. beş yıllık kalkınma planlarının dönüm noktaları olduğu görülmektedir. Ayrıca, PDR'nin beş yıllık kalkınma planlarında işgücünü arttırmak için yetenekler doğrultusunda yönlendirme aracı olarak görüldüğü çok açıktır. Bu veriler ışığında PDR hizmetlerinin; neo-liberal politikalarla çelişmediği, bir ideolojik uyumun olduğu sonucuna ulaşılabilir. Ayrıca, liberal demokrasilerin karakteri gereği uluslararası tecrübelerden pozitif ve negatif dersler çıkarı-

larak oluşturulacak kamu politikalarının transfer edilmesi ve ardından bu transferlerin bir patika bağımlılığı oluşturarak devam etmesi olağandır.

- PDR alanındaki gelişmelere baktığımızda, politika değişimi süreci sonrasında yapılan değişimlerde ABD'deki uygulamaların yaklaşık 30-40 yıl sonra Türkiye'de de uygulanmaya başladığını, alandaki değişimlerin de sürekli transfer edildiği görülmektedir.
- PDR alanındaki politika transferinin yaygınlaşmaya başladığı dönemde kurulan PDR Derneği (1989); bir çıkar grubu olarak faaliyetlerine başlamış, kongre ve yayınlarla düşünce kuruluşu gibi PDR alanındaki gelişimleri/ değişimleri aktarmada ve hazırlanan kamu politikalarının meşruluğunun sağlanmasında etkili olmuştur.
- ABD'deki PDR alanının okullardaki rol karmaşası gibi sorunlarının da transfer edildiği sonucuna varılmıştır.
- Öte yandan, yaklaşık 70 yıl önce başlayan PDR alanına ilişkin politika transferi sürecinin devam ettiğini söylemek gerekir. Bu süreçle çalışmada, politika transferinin çok uzun süre alabileceği belki de bunun bir sonunun olmayacağı, ihtiyaçlar doğrultusunda transferin devam edeceği sonucuna da varılmıştır.

EXTENDED ABSTRACT

Research Problem: Following the social transformation that started with the establishment of the republic in Turkey, new regulations were introduced in the education system. In this era, formal education delivered two major functions. One of them was “teaching” and the other was “management”. It has been realised over time that Student Personality Services (SPS) should also be included to the teaching activities that were prioritised in the first years of the republic. Student personality services were added as the third dimension to the “management” and “teaching” dimensions in the formal education system as a part of the “contemporary education approach”. In this process, SPS policies in Turkey has started in the form of Psychological Counselling and Guidance (PCG) services which have been included in the Turkish National Education System. This paper aims to explore the story of the development of PCG services carried out in almost every school today as a part of SPS policies in Turkey. The main purpose of this research is to understand and explain the dynamics behind the development, implementation and change of Turkey’s Psychological Counselling and Guidance Services Policies.

Research Questions: This paper aims to answer the following questions of the policy transfer field with reference to psychological counselling and guidance services policies in Turkey. “What is policy transfer, Who transfers?, What are the reasons for policy transfer?, What is transferred?, What are the different degrees of transfer, Where is the transfer made from?, What are the factors that limit and facilitate transfer?, How does the transfer process relate to policy success or failure?” In answering those questions, the policy change/development of psychological counselling and guidance services in Turkey will be examined with reference to international developments in the field.

Literature Review: In this paper, the relevant literature on the Psychological Counselling and Guidance policies has been explained in parallel with the subject and purpose of the research. Then, the worldwide development and change patterns in Psychological Counselling and Guidance services policies and their impact on the Turkish National Education System were discussed historically and the necessary explanations were provided through document analysis. The alterations in policies regarding Psychological Counselling and Guidance Services in Turkey have been examined within the framework of policy transfer, and the changes in PCG services in Turkey have been examined. In addition, the content of State Planning Organization’s Development Plans, Reports of Foreign Experts, Nation-

al Education Councils and Legislations on National Education were examined with reference to policy transfer.

Methodology: In this study, qualitative research method was used. As qualitative research types; process analysis, document analysis and change point analysis were used. With the literature review, it is aimed to reveal findings of the previous research conducted. Furthermore, the written materials containing information about the research subject analysed with the document analysis, and the changes in the data patterns identified with the change point analysis over time.

Result and Conclusion: The results obtained in the research are as follows;

- ✦ In the study, it has been found that the source country for PCG services is the USA and this is accepted as such all over the world. With this finding, it has been concluded that the USA is the country that develops its policies regarding PCG and Turkey has imported them.
- ✦ When the reasons for policy transfer are examined, the search for policy change and the perception of inadequacy and dissatisfaction with the current education policies of the Democratic Party, which came to power, come to the fore.
- ✦ The policy transfer was initiated as a voluntary process. According to the Ministry of National Education, it has been concluded that there is a voluntary demand from state and successive governments as the leading actor of this structure. There is a multi-actor structure in the process of forming public policy, from agenda setting to implementation and evaluation.
- ✦ It was concluded that the applications in the field of Psychological Counselling and Guidance (PCG) in the USA were not copied as such. Rather transfer was in the form of emulation.
- ✦ When we look at the developments regarding PCG services, especially the 2nd and 3rd five-year development plans were seen as critical junctures. In addition, the five-year development plans take the PCG as a talent-oriented tool to increase the quality and talents of workforce. In the light of these data, PCG services do not contradict neo-liberal policies and that there is an ideological harmony.
- ✦ When we look at the developments in the field of PCG, the developments in the USA have started to be implemented in Turkey after about 30-40 years and even the changes made in the policy process have been constantly transferred.

- The PCG Association (1989), which was established at the time when policy transfer in the field of PCG began to become widespread; It started its activities as an interest group and was effective in conveying the developments/changes in the field of PCG, through congresses and publications and acting as a think tank. Those efforts of the Association have also ensured the legitimacy of the proposed public policies.
- It has been concluded that the problems of PCG field in the USA, such as role confusion in schools, have also been transferred.
- On the other hand, it was concluded that the policy transfer process in the field of PCG, which has started about 70 years ago, continues to date.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Yazar Katkıları: Ercan ALTAN - Gökhan ORHAN, çalışmanın tüm bölümlerinde ve aşamalarında katkı sağlamışlardır. Yazarlar esere eşit oranda katkı sunmuştur.

Çıkar Beyanı: Yazarlar ya da herhangi bir kurum/kuruluş arasında çıkar çatışması yoktur.

Ethics Statement: The authors declare that the ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In the event of a contrary situation, the Journal of Public Administration and Policy has no responsibility and all responsibility belongs to the author of the study.

Author Contributions: Ercan ALTAN - Gökhan ORHAN have contributed to all parts and stages of the study. The authors contributed equally to the study.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest among the authors and/or any institution.

KAYNAKÇA

- Akça, Y.; Şahan, G.; Tural, A. (2017) "Türkiye'nin Kalkınma Planlarında Eğitim Politikalarının Değerlendirilmesi", *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 2 Sayı 3, ss.394-403.
- Akkoyun, F. (1995) "PDR'de Ünvan ve Program Sorunu: Bir İnceleme ve Öneriler", *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt: 2 Sayı 6, ss.1-21.
- Altıntaş, E. (2009) "Çağdaş Eğitim Sisteminde Öğrenci Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik" *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ed.: Can, G., Ankara, Pegem Akademi, ss.1-27.
- Anderson, G. L; Herr, K. G. (2007) *Encyclopaedia of Activism and Social Justice*, New York, Sage Publications.
- Atienza, O.; Ang, B. W. (2002) "A CUSUM Scheme for autocorrelated observations," *Journal of Quality Technology*, Cilt 34, Sayı 2, ss.187-199.
- Bakırcıoğlu, R. (1982) *Temel Eğitim ve Orta Öğretimde Rehberlik*, Ankara, Çukurkavaklı Matbaası.
- Bardach, E. (2011) *A Practical Guide for Policy Analysis: The Eightfold Path to More Effective Problem Solving*, Berkeley, Berkeley Academic Press.
- Baymur, F. (1990) "Çağımızda İnsan İlişkilerinin Artan Önemi ve Bu Hususun Eğitimde Dikkate Alınması", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt: 1 Sayı 1, ss.16-26.
- Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, (2019). 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, Erişim Tarihi: 12.11.2019 https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/2019_Yili_Cumhurbaskanligi_Yillik_Programi.pdf
- Çelik, M.; Savaş, G.; Takmak, H.; Tuti, G. (2018) "Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Milli Eğitim Bakanlarının Çalışmalarına İlişkin Bir Analiz", *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, Cilt: 1 Sayı 2, ss.136-150.
- Çevik, H. H.; Demirci, S. (2012) *Kamu Politikası: Kavramlar, Aktörler, Süreç, Modeller, Analiz, Karar Verme*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Demirci, G. A. (2010) "Bir Politika Transferi Örneği Olarak Türkiye'de Kadro Sisteminin İnşası", *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, Cilt:4, Sayı 8-9-10, ss.143-168.
- Deniz, M. (2001) "Milli Eğitim Şûralarının Tarihçesi ve Eğitim Politikalarına Etkisi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi. S.B.E. Isparta.

- Dinç, S. (1999) "Cumhuriyet Döneminde Yapılan Milli Eğitim Şûraları ve Alınan Kararların Uygulamaları: 1923-1960", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi S.B.E. Ankara.
- Doğan, S. (1990) "Türkiye'de Rehberlik Kavramı ve Uygulamalarının Gelişiminde Millî Eğitim Şûralarının Rolü", *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt: 1 Sayı 1, ss.45-55.
- Doğan, S. (1991) "Başlangıcından Bugüne Türk Resmî Dokümanlarında Rehberlik Kavramı ve Anlayışı: Bir İnceleme", *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt: 1 Sayı 11, ss.29-44.
- Doğan, S. (1996) "MEB'in PDR Hizmetleriyle İlgili Temel Politikaları ve Yaklaşımları Son 25 Yıla İlişkin Bir Değerlendirme", III. Ulusal PDR Kongresi, Adana.
- Doğan, S. (2000) "Türkiye'de Psikolojik Danışma ve Rehberliğin Durumu ve Geleceğe İlişkin Yönelimler", *Eğitim ve Bilim*, Cilt: 25 Sayı 118, ss.3-8.
- Dolowitz, D. (2000) "Policy Transfer: A New Framework of Policy Analysis", *Policy Transfer and British Social Policy: Learning From USA*, Ed.: Dolowitz D. ve diğerleri, Buckingham, Open University Press, ss.9-37.
- Dolowitz, D.; Marsh, D. (1996) "Who Learns What from Whom: A Review of the Policy Transfer Literature", *Political Studies*, 44(2), ss.343-357.
- Dolowitz, D.; Marsh, D. (2000) "Learning from Abroad: The Role of Policy Transfer in Contemporary Policy Making", *Governance*, Cilt:1 Sayı 13, ss.5-24.
- Duverger, M. (1975) *Siyaset Sosyolojisi*, Çev. Şirin Tekeli, İstanbul, Varlık Yayınları.
- Dye, T. R. (1972) *Understanding public policy*. Englewood Cliffs. Prentice-Hall.
- Ekizceli, A. (2006) "Yabancı Uzmanların Türk Eğitim Sistemi Hakkında Verdikleri Raporlar (1924-1960) Üzerine Bir Analiz" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, S.B.E. Van.
- Erkan, S. (1995) "Kapsamlı Rehberlik Programları", *Millî Eğitim Dergisi*, Sayı 128, ss.38-43.
- Erkan.S. (2006) "Rehberlik Nedir", *İlköğretimde Rehberlik*, Ed.: Kuzgun, Y., Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, ss.1-16
- Eyestone, R. (1977) "Confusion and Innovation", *The American Political Science Review*, Cilt:2 Sayı 77, ss.441-447.
- Gibson, R. L.; Mitcell, M. H. (1990). *Introduction to Counselling and Guidance*, New York, MacMillan Publisher Company.

- Girgin, G. (2004) "Çağdaş Eğitim Sisteminde Öğrenci Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik", *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ed.: Kaya, A., Ankara, Anı Yayıncılık, ss.1-33.
- Gözler, K. (2015) İngilizce Karşılıklarıyla: Hukukun Temel Kavramları, Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları.
- Haltmatov, S. (2014) "Türkiye'de Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliğin Gelişim Süreci", *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Atatürk Üniversitesi E.B.E., Erzurum.
- Kanunu, M. E. T. (1973) 1739 Sayılı Kanun, Resmi Gazete.
- Kaptı, A.; Alaç, A. E. (2015) "Kamu Politikaların Uygulama Aşamaları", *Kamu Politikası Kuram ve Uygulama*, Der.: Yıldız, M. ve Sobacı, M. Z., Ankara, Adres Yayınları, ss.228-243.
- Kaptı, A. (2013) *Kamu Politika Süreci: Teorik Perspektifler, Modeller ve Analiz Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık.
- Kepçeoğlu, M. (1994) *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ankara, Özerler Matbaası
- Kepçeoğlu, M. (2001) *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ankara, Alkim Yayınevi.
- Keser, A. (2018) *Politika Transferi ve Düzenleyici Kurumlar*, Kriter Yayınları, İstanbul.
- Kılıç, E. (2008) "Demokrat Parti Dönemi Milli Eğitim Politikası" *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Anadolu Üniversitesi S.B.E., Eskişehir.
- Kılıç, M. (1988) *Kalkınma Planlarında Rehberlik*, Ankara, DPT Planlama Dergisi.
- Kılıç, Z.; Güven, S. (2017) "Türk Milli Eğitim Şûralarında Alınan Kararların İncelenmesi", *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, **Cilt: 10 Sayı 53**, ss.588-599
- Kingdon, J. W. (1995) *Agendas, Alternatives and Public Policies*, New York. Longman.
- Korkut, F. (2003) "Rehberlikte Önleme Hizmetleri", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 9, ss.441-452.
- Korkut, F. (2007) *Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Kt Pdr Der. (2017), *Hakkımızda*, Erişim Tarihi: 25.01.2019: <http://kibrispdr.info/hakkimizda>.
- Kuzgun, Y. (1981) *Rehberlik Ders Notları*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara.

- Kuzgun, Y. (1990) “Kendini Değerlendirme Envanterinin Geçerlik ve Güvenirliğine İlişkin Çalışmalar”, *Ulusal Psikoloji Kongresi Seminer Dergisi Özel Sayısı*. Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını.
- Kuzgun, Y. (2014) *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*, Ankara, Nobel Yayıncılık.
- Kuzgun, Y. (2000) *Mesleki Danışma Uygulama-Kuramlar*, Nobel Yayınevi, Ankara.
- Kuzgun, Y. (2003) *Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş*, Ankara, Nobel Yayınevi.
- Lasswell, H. (1951) “The Immediate Future of Research Policy and Method in Political Science”, *American Political Science Review*, Cilt:1 Sayı 45, ss.133–142.
- Madge, J. (1965) *The Tools of Science: An Analytical Description of Social Science Techniques*, Doubleday and Comp, Anchor Books.
- MEB Tebliğler Dergisi, 1968, 1970, 1974. Erişim Tarihi: 27.01.2019: <http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/viewcategory/87-2019>.
- MEB. (1974) *Tebliğler Dergisi*. Sayı, 1805.
- MEB. (1983) *Rehberlik Hizmetleri Yönergesi*, Ankara.
- MEB. (1995) Millî Eğitim Şûraları (1939-2018), Erişim Tarihi: 12.01.2019: <http://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>
- MEB. (2017) *Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği*, Ankara.
- MEB. (2020) *Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği*, Ankara.
- Merriam, S. B. (2015) *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama için Bir Rehber*, Çev. Turan, S., Ankara, Nobel Akademik yayıncılık.
- Mevzuat, (2018). 1 No’lu CB Kararnamesi, Resmi Gazete, Erişim Tarihi: 20.02.2019: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.1.pdf>.
- Munley, P.H.; Duncan, L.E.; McDonnell, K.A.; Sauer, E.M. (2004) “Counselling Psychology in the United States”, *The Counselling Psychology Quarterly*, Cilt: 3 Sayı 17, ss.247-271.
- Nazlı, S. (2003) *Kapsamlı Gelişimsel Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programları*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Orban, G. (2015) “Kamu Politikasına Yorumlamacı Yaklaşımlar”, *Kamu Politikası Kuram ve Uygulama*, Der.: Yıldız, M. ve Sobacı, M. Z., Ankara, Adres Yayınları, ss.66-87.
- Öner, N. (1977) “Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanterinin Türk Toplumundaki Geçerliliği”, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi E.B.E. Ankara.

- Özgül, İ. E. (1990) "Ülkemizde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Faaliyetlerinin Dünü ve Bugünü", *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt: 1 Sayı 1, ss.4-15.
- Özgül, İ. E. (1999) *Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ankara, PDREM Yayınları.
- Özoğlu, S. Ç. (2007) *Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Yayınları, İzmir.
- Page, E. C. (2000), "Future Governance and the Literature on Policy Transfer and Lesson Drawing", *Paper Prepared for the ESRC Future Governance Programme Workshop on Policy Transfer 28 January, Britannia House, Londra*, ss.1-15.
- Pişkin, M. (2006) "Türkiye'de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Dünü, Bugünü ve Yarını", *Türkiye'de Eğitim Bilimleri: Bir Bilanço Denemesi*, Ed.: Hesapçioğlu, M. ve Durmuş, A., Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, ss. 457-501.
- Polat, M.; Arabacı, İ. B. (2015) "Emrullah Efendi ve Satı Bey'den Günümüze: Eğitimde Yenileşme Sorunsalı", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 21, ss.35-43.
- Poyraz, C. (2006) "Türkiye'deki Rehberlik Hizmetlerinin Tarihsel Gelişimi", *Eğitim Dergisi*, Cilt: 2 Sayı 3, ss.187-209.
- Rose, R. (1991) "What is Lesson Drawing?" *Journal of Public Policy*, Sayı 11, ss.3-30.
- Roukaya, M. N. (2015) "Psikolojik Danışma ve Rehberliğin Tarihsel ve Karşılaştırmalı Temelleri", *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi. E.B.E. İstanbul.
- Rummel, J. F. (1968) *Eğitimde Araştırmaya Giriş*, Çev. Taşçioğlu, R., Ankara, Ajans Türk Yayınları.
- Rufi, J. (1953) *Türkiye'de Orta Öğretim Müşahedeler, Problemler ve Tavsiyeler*, Ankara, Maarif Vekâleti.
- Sabatier, P. A. (1999) *Theories of The Policy Process: Theoretical Lenses on Public Policy*, Colorado, Westview Press.
- Seeliger, R. (1996) "Conceptualizing and Researching Policy Convergence", *Policy Studies Journal*, Cilt:2, Sayı 24, ss.287-306.
- Sobacı, M. Z. (2014) *İdari Reform ve Politika Transferi: Yeni Kamu İşletmeciliğinin yayılışı*, Bursa, Dora Yayıncılık.
- Sönmez, V.; Alacapınar, F. G. (2016) *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Anı Yayıncılık.

- Stone, D. (1999) "Learning Lessons and Transferring Policy Across Time, Space and Disciplines". *Politics*, 19 (1), 51-59.
- Tan, H. (1974) "Ülkemizde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Çalışmalarında Gelişmeler ve Sorunlar", *Tecrübi Psikoloji Çalışmaları*. Sayı 11, ss.33-48.
- Tan, H. (1986) *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, İstanbul, Millî Eğitim Basımevi.
- Tan, H. (1990) "Okullarımızda Psikolojik Hizmetlerin Neresindeyiz", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt: 1 Sayı 1, ss.27-31.
- Tan, H. (1992) *Psikolojik Yardım İlişkileri: Danışma ve Psikoterapi*, İstanbul, Millî Eğitim Bakanlığı.
- Tangülü, Z.; Karadeniz, O.; Ateş, S. (2014) "Cumhuriyet Dönemi Eğitim Sistemimizde Yabancı Uzman Raporları (1924-1960)", *Electronic Turkish Studies*, Cilt: 5 Sayı 9, ss.1895-1910.
- Teşkilatı, D. P. (1963). Kalkınma planı 1963-2007, (Birinci-Dokuzuncu beş yıllar).
- Tompkins, E. (1954) *Türkiye Cumhuriyeti Orta Dereceli Okullarda Organizasyon*, İstanbul İdare ve Teftiş.
- Türköne, M. (2006) "Seçkinler ve Aydınlar", *Siyaset*, Ankara, Lotus Yayınevi.
- Yapıcı, M.; Leblebici, N. H. (2007). Öğretmenlerin Yeni İlköğretim Programına İlişkin Görüşleri. *İlköğretim Online*, 6(3), 480-490.
- Yeşilyaprak, B. (2004) *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, Ankara, Palme Yayıncılık.
- Yeşilyaprak, B. (2009) "Türkiye'de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanının Geleceği: Yeni Açılımlar ve Öngörüler". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt 1 Sayı 42, ss.193-213.
- Yeşilyaprak, B. (2012) *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri: Gelişimsel Yaklaşım*, Ankara, Nobel.
- Yıldırım, A.; Şimşek, H. (2013) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayınevi.
- Yüksel-Şahin, F. (2012) "Türk Millî Eğitim Şûralarında (1939-2010) Psikolojik Danışma ve Rehberlik İle İlgili Alınmış Olan Kararların Değerlendirilmesi", *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 3 Sayı 1, ss.95-118.